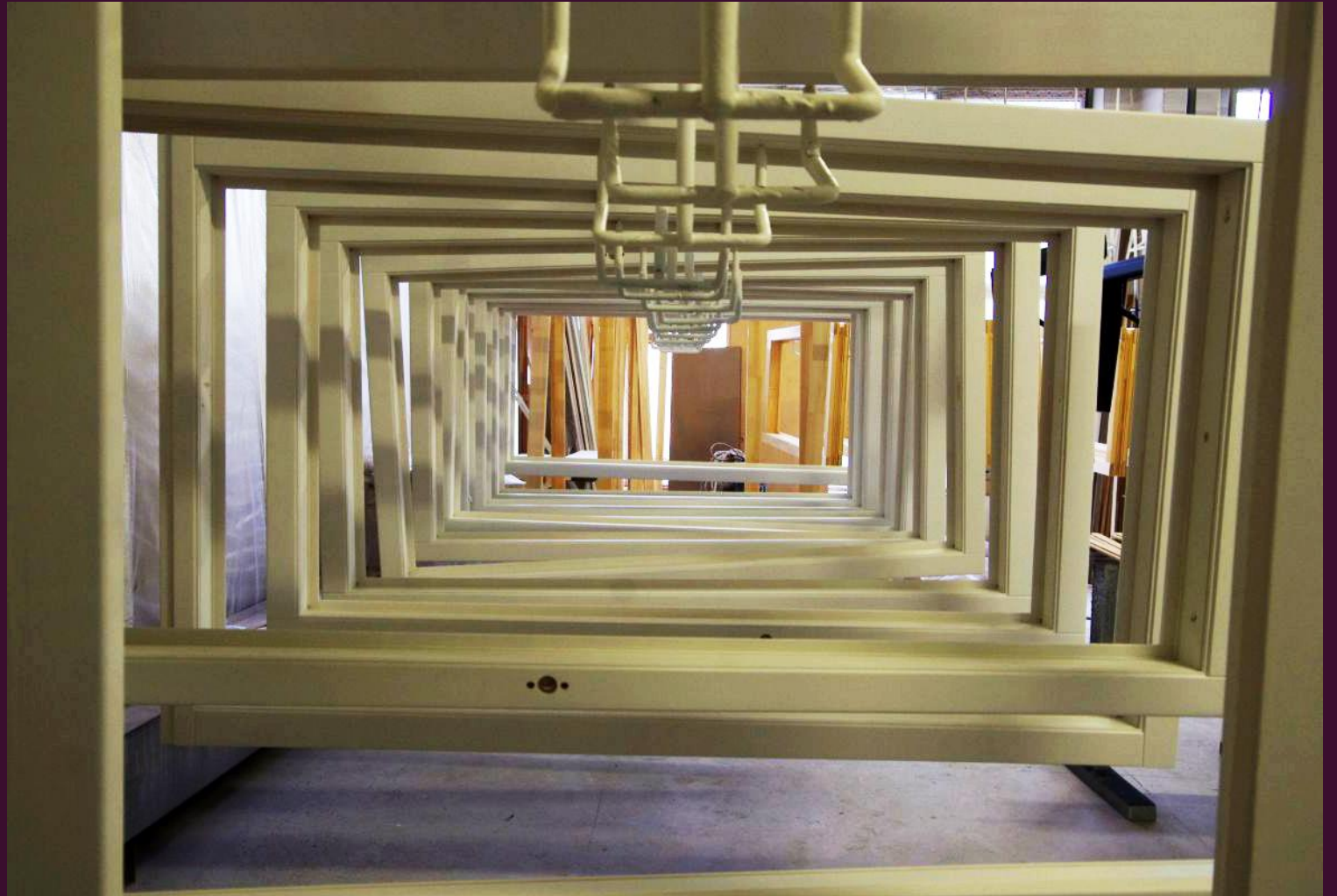

Luminor

Reģionu ekonomika mērnieku laikos

Pēteris Strautiņš

2020. gada 11. jūnijā

Kāpēc un par ko

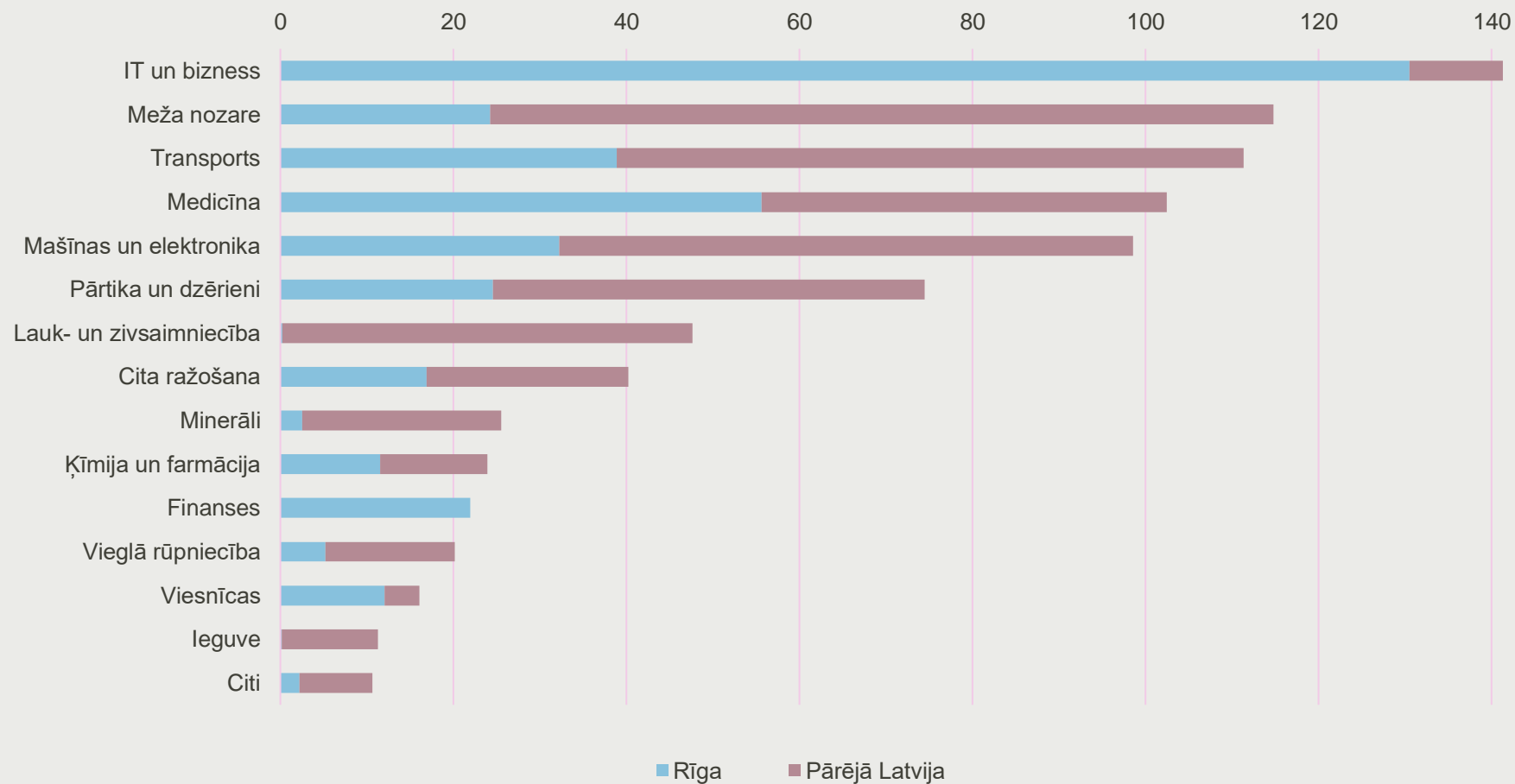
- Šis ir jau trešais Luminor apskats par **reģionu spēju pelnīt ar preču un pakalpojumu pārdošanu pārējā Latvijā un pasaulē**. Tātad to spēju nodrošināt ienākumus un attīstību, arī noteikt savu likteni. Pamatā preces un komerciāli pakalpojumi, bet arī medicīnas darbinieku algas (kuras finansē centrālā valdība), jo tās veido nozīmīgu daļu reģionu pilsētu ekonomikas.
- Kā indikators **ietekmei uz vietējiem ienākumiem** izmantoti **algu ienākumi**, ko atspoguļo VSAOI (valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas).
- Salīdzinājumā ar pērnā gada apskatu ir pieaudzis aptverto uzņēmumu skaits, precizēts dalījums pa nozarēm.
- Izvēlētā pieeja un savāktie dati labi ļauj gūt labu priekšstatu par dažādu **reģionu, pilsētu, novadu spēju gūt ienākumus no pārējās pasaules**. Tās vājā vieta ir Rīgas pelnītspējas vērtējums.

Galvenie iemesli:

- Ierobežotās iespējas šādi novērtēt ienākumus, kurus dod biznesa ārpakalpojumu jeb citu saimnieciskās darbības pakalpojumu (maksājumu bilancē lietotais termins) un sakaru pakalpojumu eksports. Ja varam būt droši, ka gandrīz viss Cēsīs vai Cesvainē saražotais ir eksports uz pārējo pasauli, tad Rīgā šī loģika tik labi nestrādā.
- Tāpat grūti atrisināma problēma ir vērtējums par ienākumiem, ko saņem galvaspilsētā strādājošie centrālās valdības un uzņēmumu biroju darbinieki, kuru algas finansē visā Latvijā radītā pievienotā vērtība.

Latvijas divas ekonomikas

Pētījumā aptverto uzņēmumu 2019. gadā samaksāto VSAOI summa, Rīga un pārējā Latvija mEUR

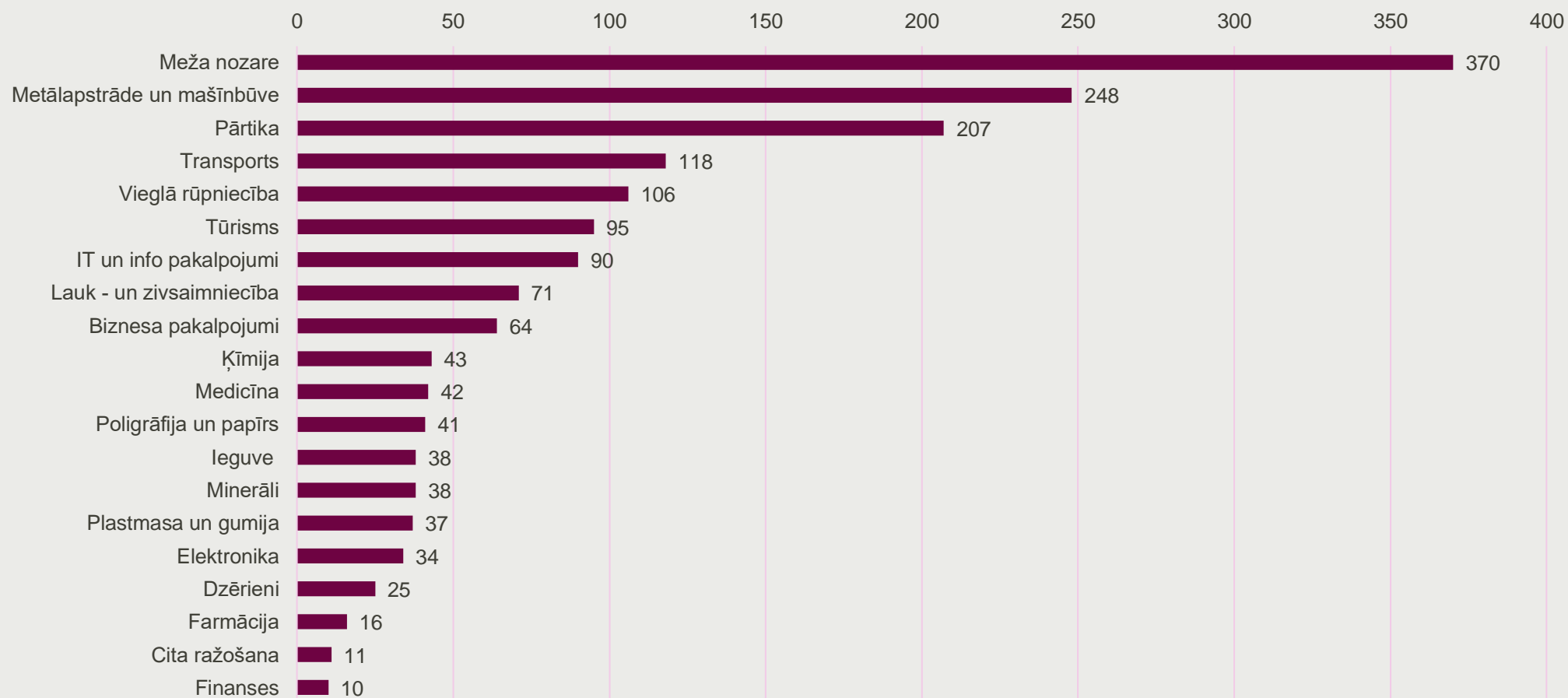

Piebildes par nozarēm

- Vērtējumi par lauksaimniecību galvenokārt ir balstīti uz lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) apjomu. Nozarē ir daudz mazu uzņēmumi, dati par zemnieku saimniecību maksāto VSAOI apjomu nav pieejami. LIZ dati papildināti ar VSAOI datiem no apakšnozarēm (cūkkopība, putnkopība, dārzeņu audzēšana), kuru darbība ir saistīta ar nelielu LIZ patēriņu.
- Ieguves rūpniecības dati attiecas uz kūdras ieguvi, kas veido ~4/5 šīs nozares.
- Apmēram puse pārtikas pārstrādes tirgus ir Latvija. Taču no to pilsētu un novadu skatupunkta, kur tiek ražoti šie produkti, tas gandrīz pilnībā ir eksports, izņemot Rīgā esošos uzņēmumus.
- «Minerāli» ir nemetālisko minerālu ražošana – būvmateriāli un stikla šķiedra.
- Mašīnbūve šeit ietver arī elektroniku, ja vien tā nav norādīta atsevišķi
- Papīra ražošana un poligrāfija, plastmasas un gumijas izstrādājumu ražošana dažos grafikos ir rādītas atsevišķi, dažos pārskatāmībai apvienota ar nozari «cita ražošana».
- Biznesa pakalpojumi ietver ļoti plašu uzņēmumu klāstu – dalīto pakalpojumu centri, zvanu centri, arhitektūras, zinātniskie, tehniskie, reklāmas un komunikācijas pakalpojumi u.c. Nozare aptver ļoti daudz uzņēmumu, kas darbojas gan iekšējā, gan ārējā tirgū. Šeit ir atspoguļots relatīvi neliels skaits pārsvarā lielu uzņēmumu, kuri ir izteikti orientēti uz eksportu.
- Dati par medicīnu aptver valsts un pašvaldību slimnīcas. Tās šeit ir ietvertas, jo lielu daļu to izmaksu galvenokārt sedz centrālā valdība, līdz ar to šie pakalpojumi sniedzēji nodrošina ievērojamu ienākumu plūsmu pilsētām un novadiem.

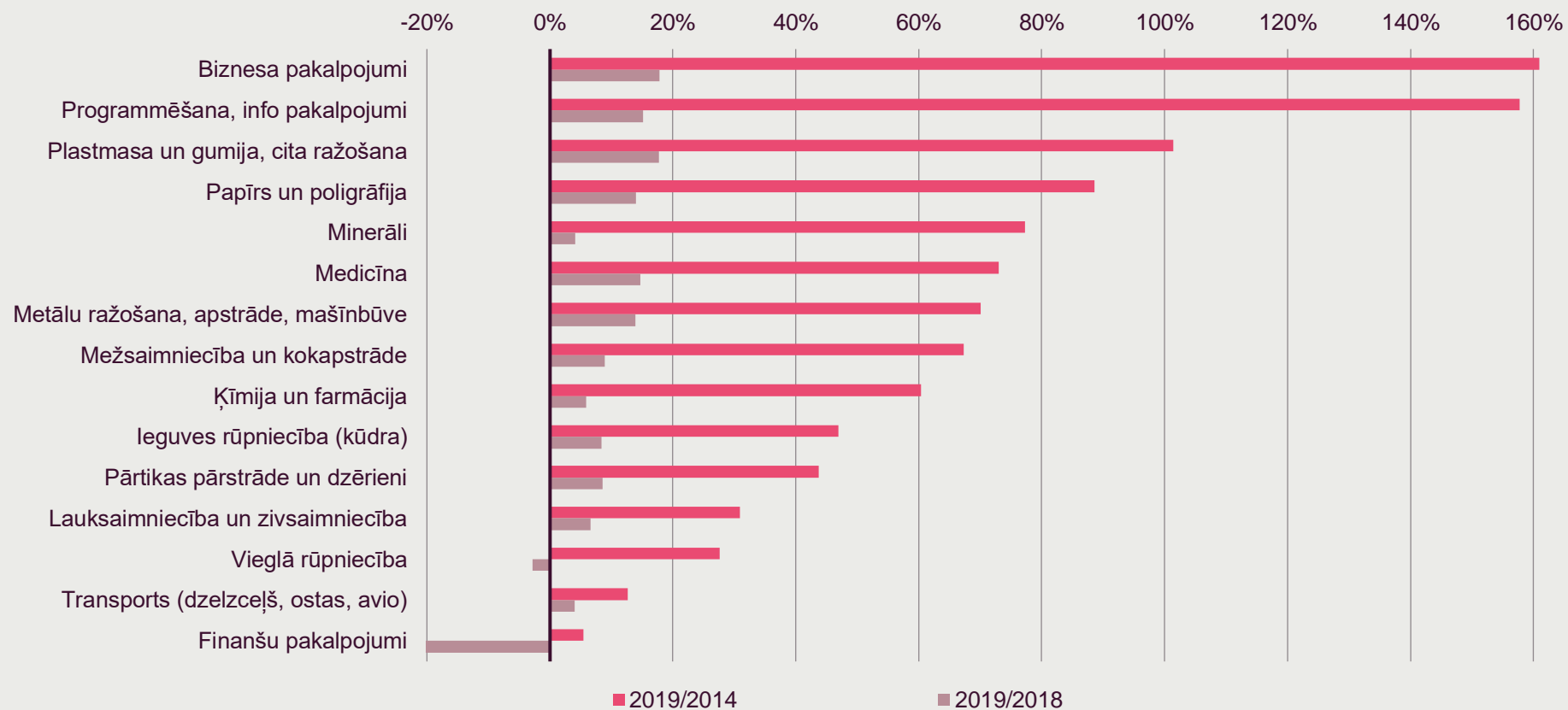
Aptverto uzņēmumu skaits nozarēs

Pētījumā aptverto uzņēmumu skaits nozarēs

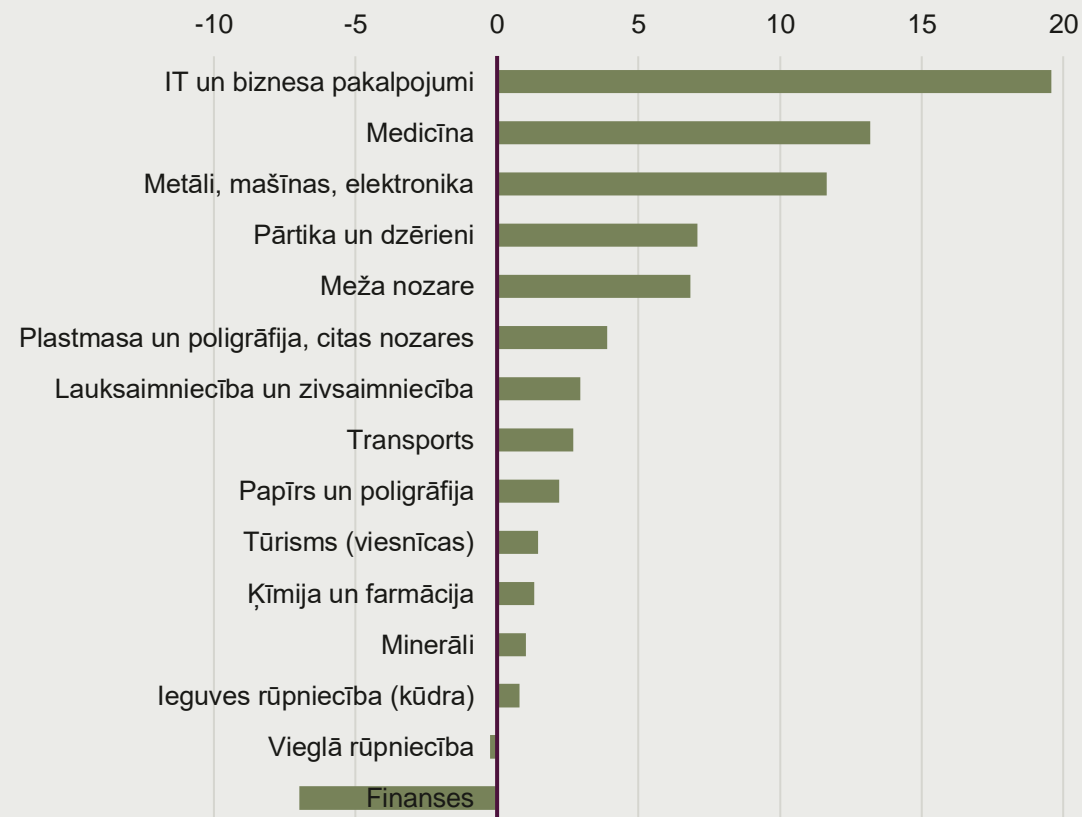
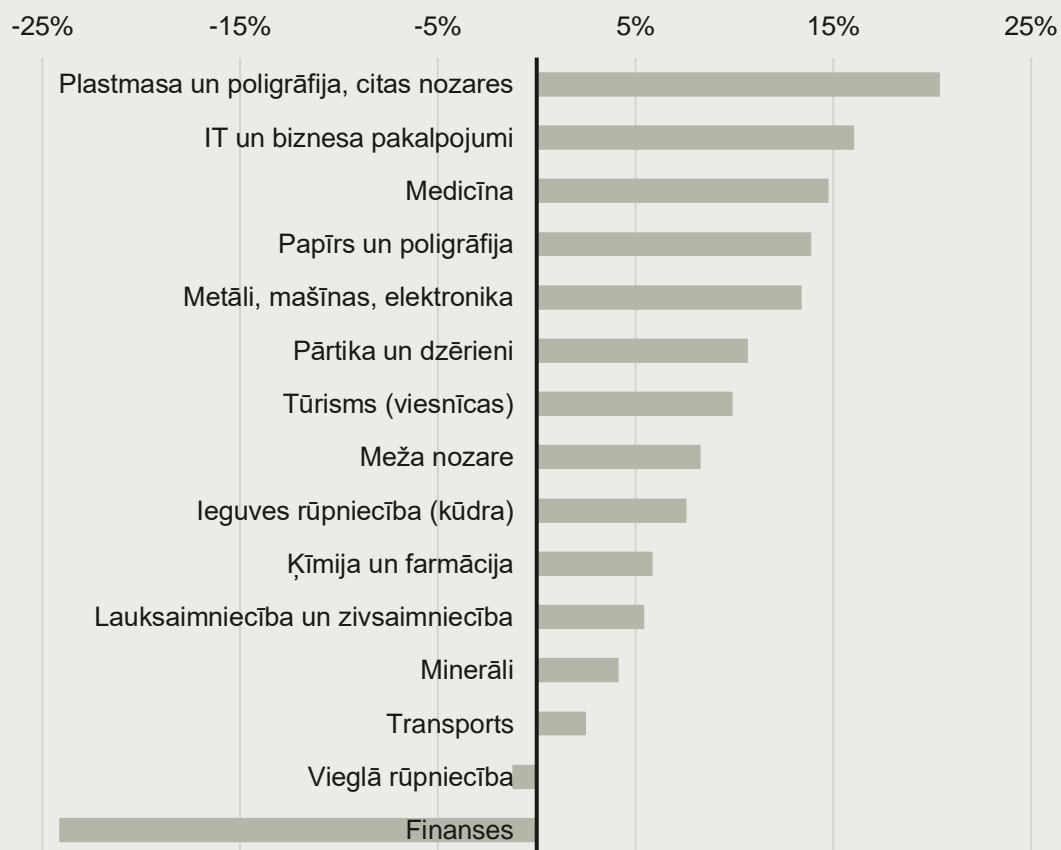
Visstraujāk attīstās «balto apkaklīšu» pakalpojumi

Apskatā aptverto uzņēmumu VSAOI kopējo maksājumu izmaiņas nozarēs 2019. gadā pret iepriekšējo un 2014. gadu

Pērn nozaru attīstībā bija spilgti kontrasti

Nozaru VSAOI maksājumu izmaiņas 2019.gadā procentuāli un absolūtajos skaitļos, mEUR

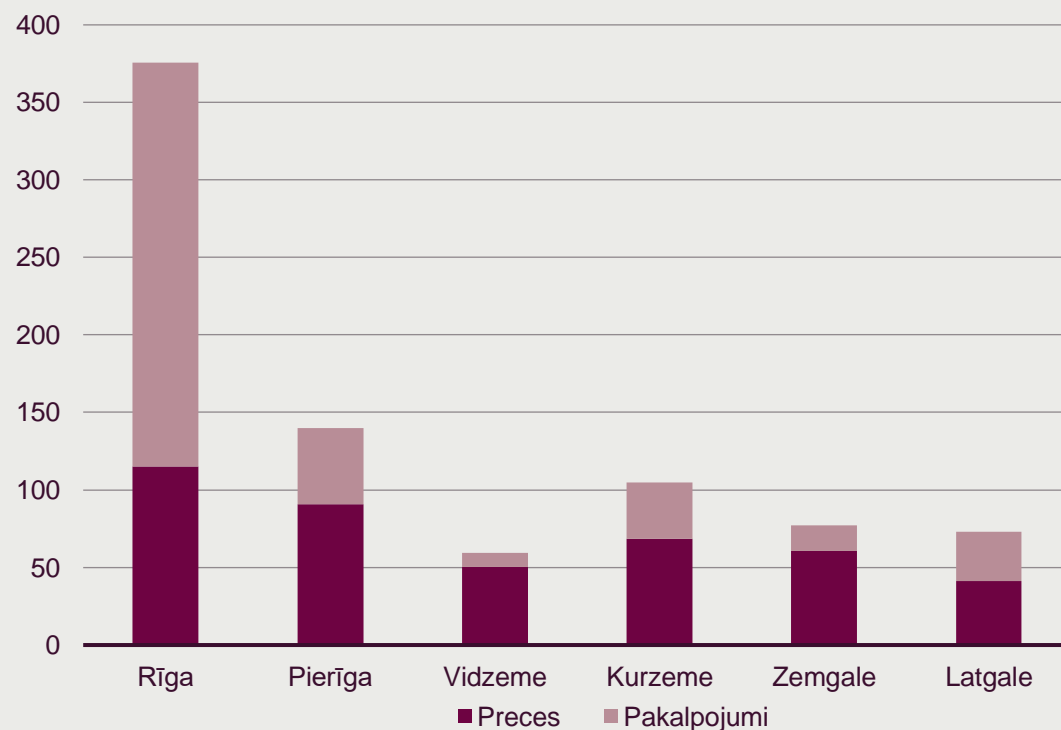
Ir Rīga un ir pārējā Latvija

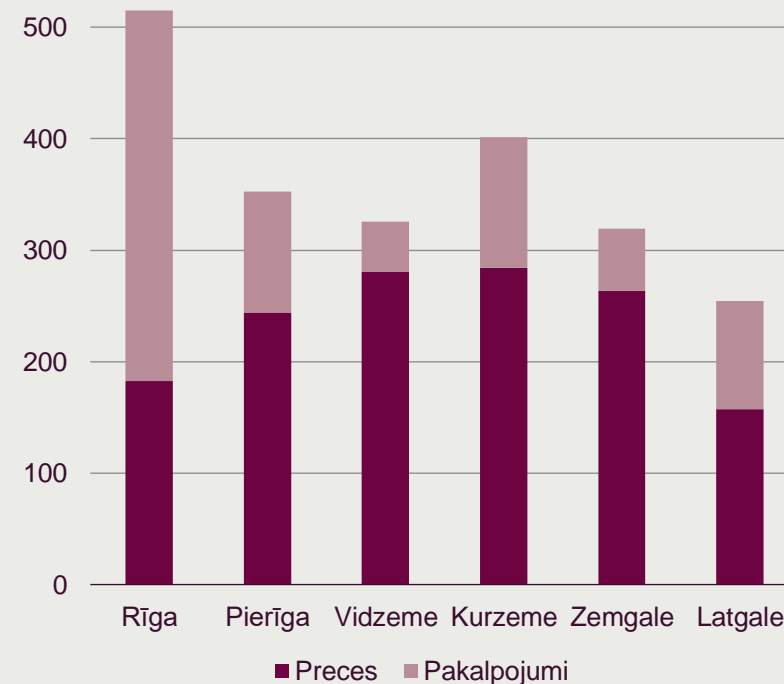

Nav šaubu, ka Rīga dominē Latvijas ekonomikā

Apskatā aptverto uzņēmumu
VSAOI 2019. gadā, miljoni EUR

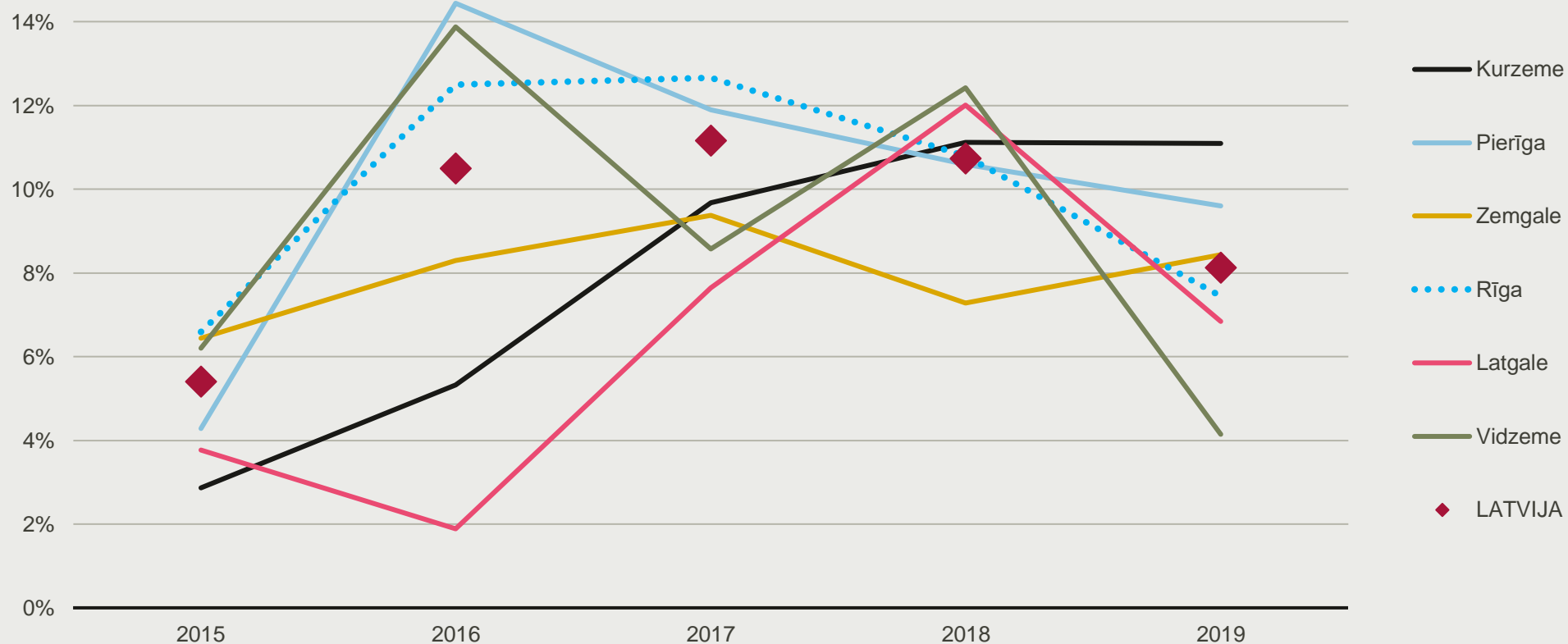

Uzņēmumu VSAOI 2019. gadā,
EUR uz reģiona iedzīvotāju

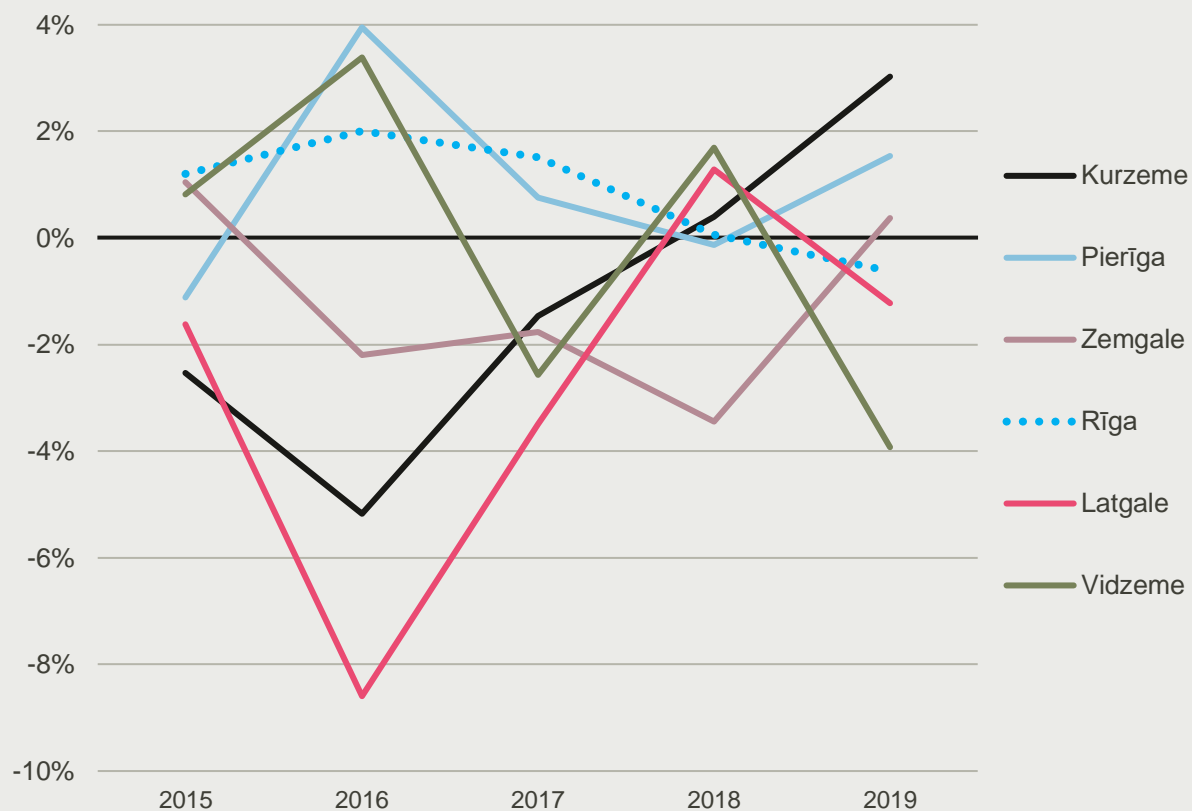
Turklāt galvaspilsētas pārsvars drīzāk nostiprinās

Eksporta nozaru algu pieaugums reģionos pa gadiem, %

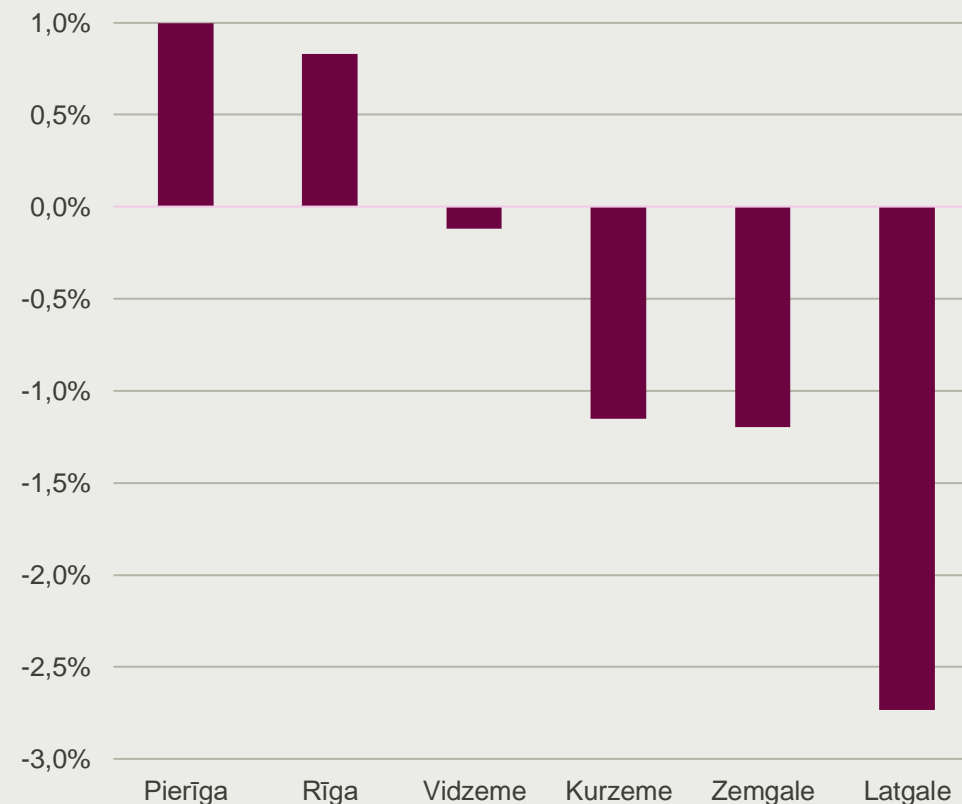

Attīstās visi, bet dažādos tempos

Starpība starp Latvijas un reģionu attīstības tempu, procentpunkti

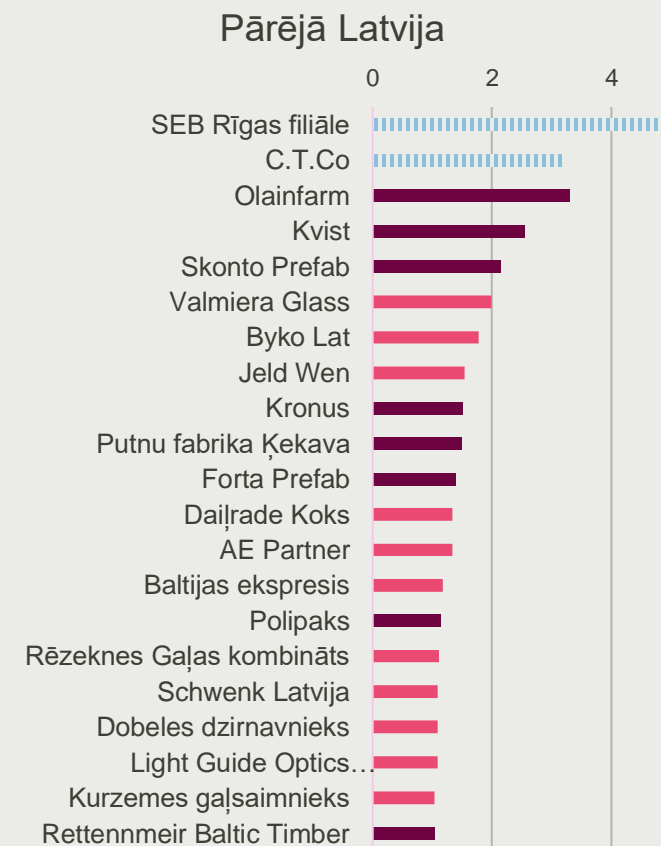
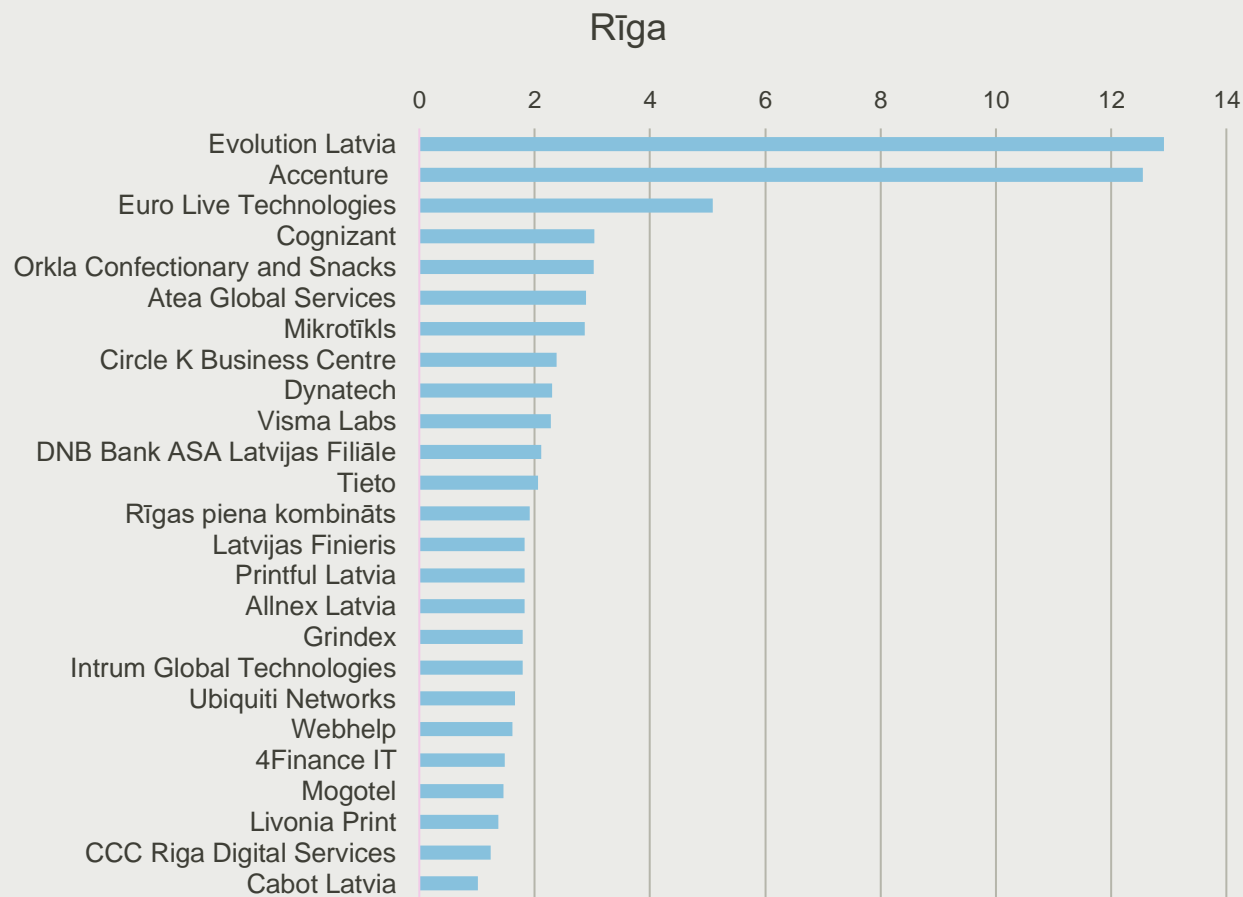

Reģionu un Latvijas attīstības tempu vidējā atšķirība 2014-2019

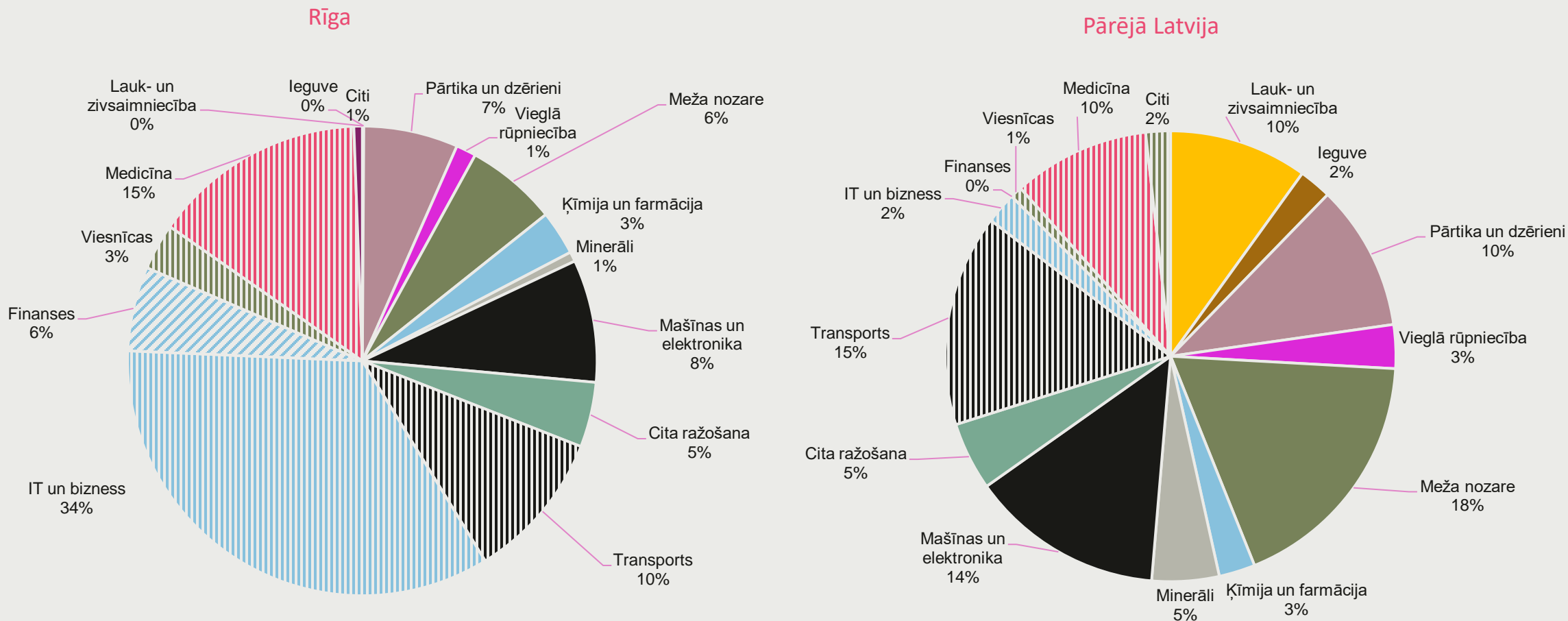
Strauji augoši uzņēmumi ir dažādās nozarēs

Uzņēmumi, kuru maksātās VSAOI piecos gados augušas vairāk nekā par miljonu eiro, pieaugums, mEUR.
Nav ietverti ar medicīnu saistītie uzņēmumi.

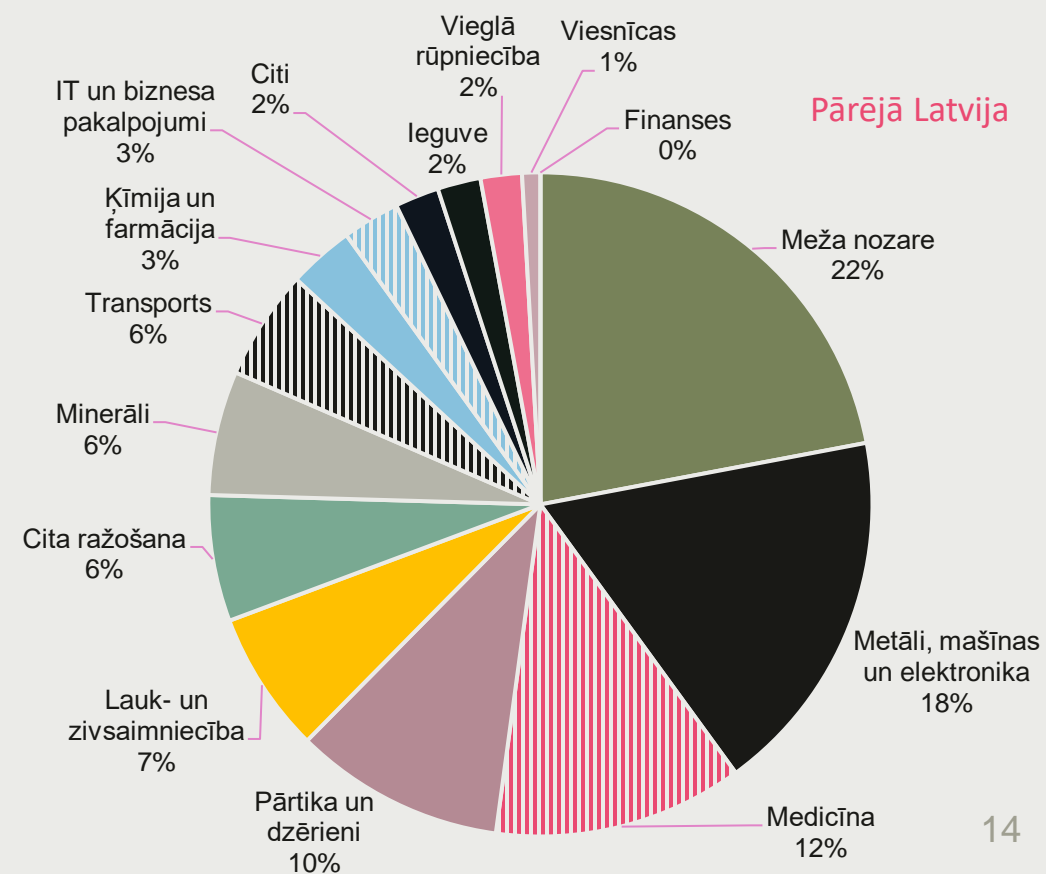
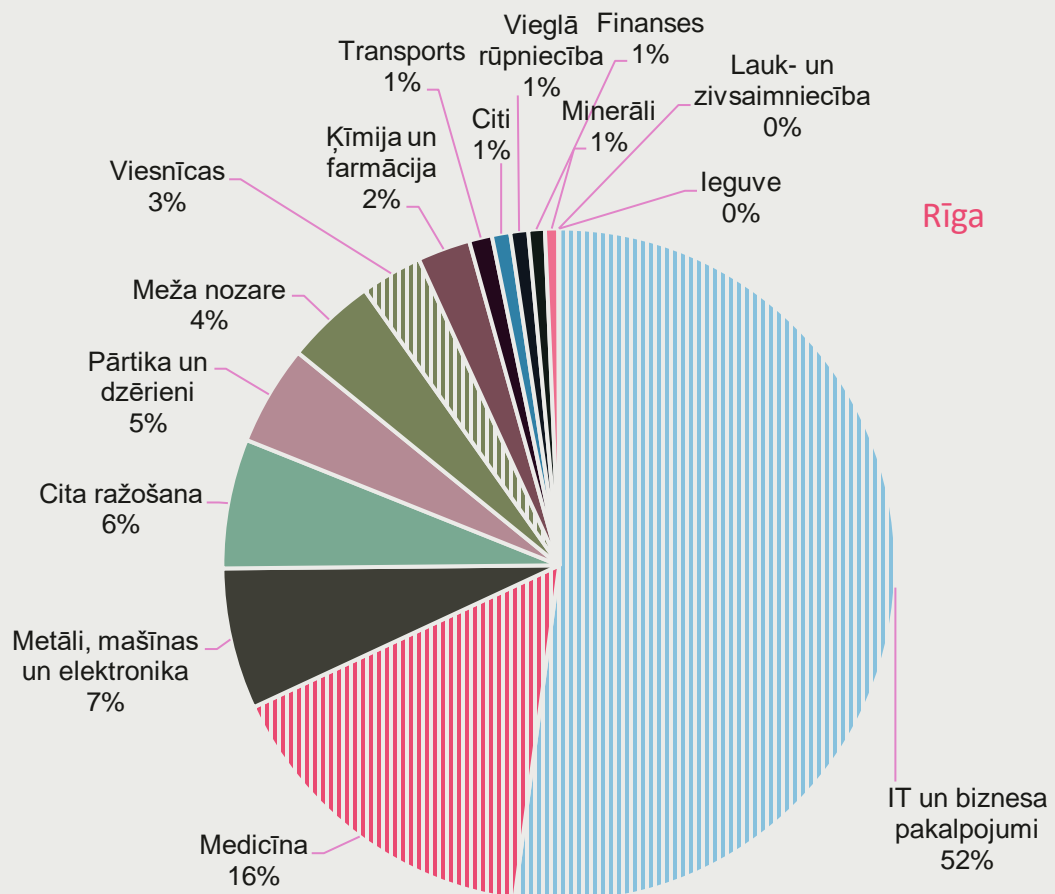
Rīgas un pārējās Latvijas ekonomiku struktūra ļoti atšķiras

Eksporta struktūra Rīgā un pārējā Latvijā, 2019, %

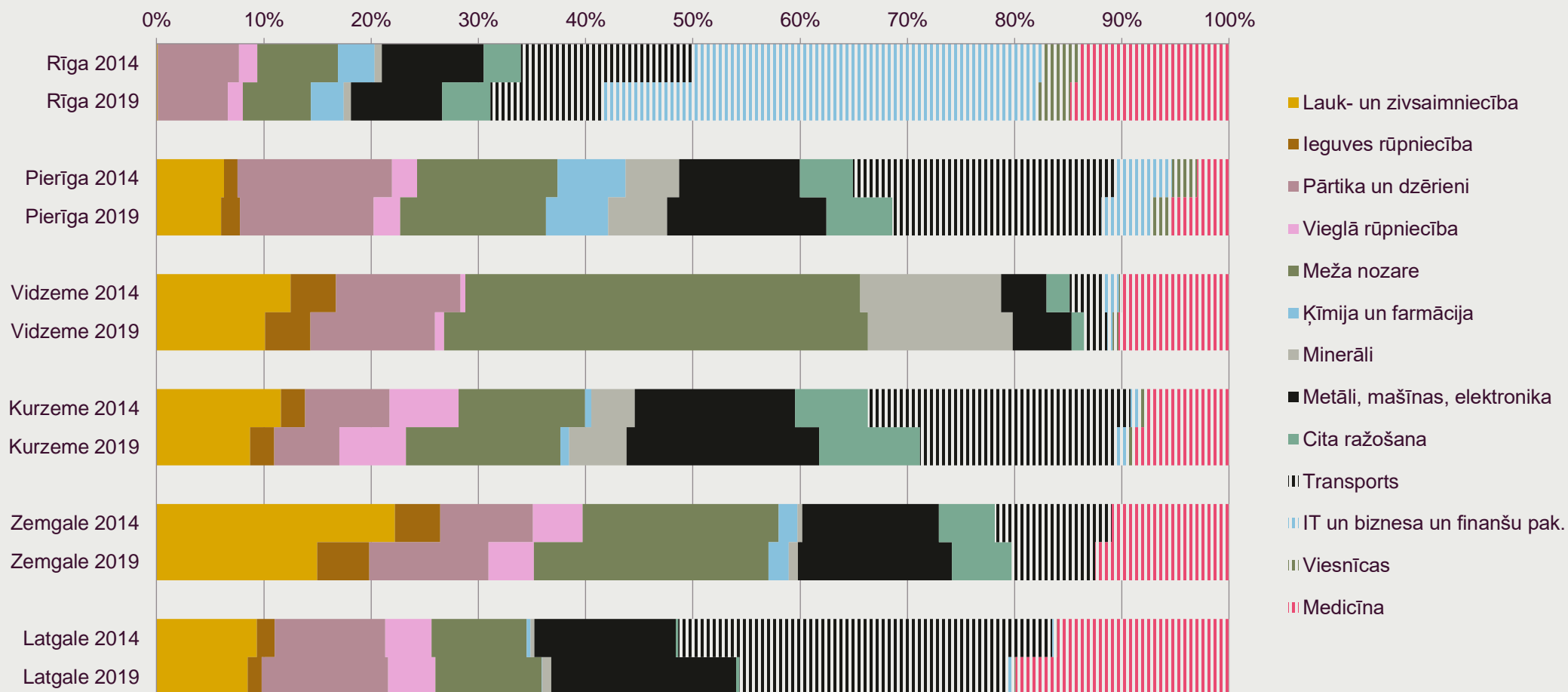
Vēl atšķirīgāki ir to attīstības virzītājspēki

Nozaru devums algu pieaugumā 2014. - 2019. gadā Rīgā un pārējā Latvijā, %

Rīga un Vidzeme specializējas, pārējie diversificējas

Nozaru struktūra reģionos 2019. gadā un 2014. gadā

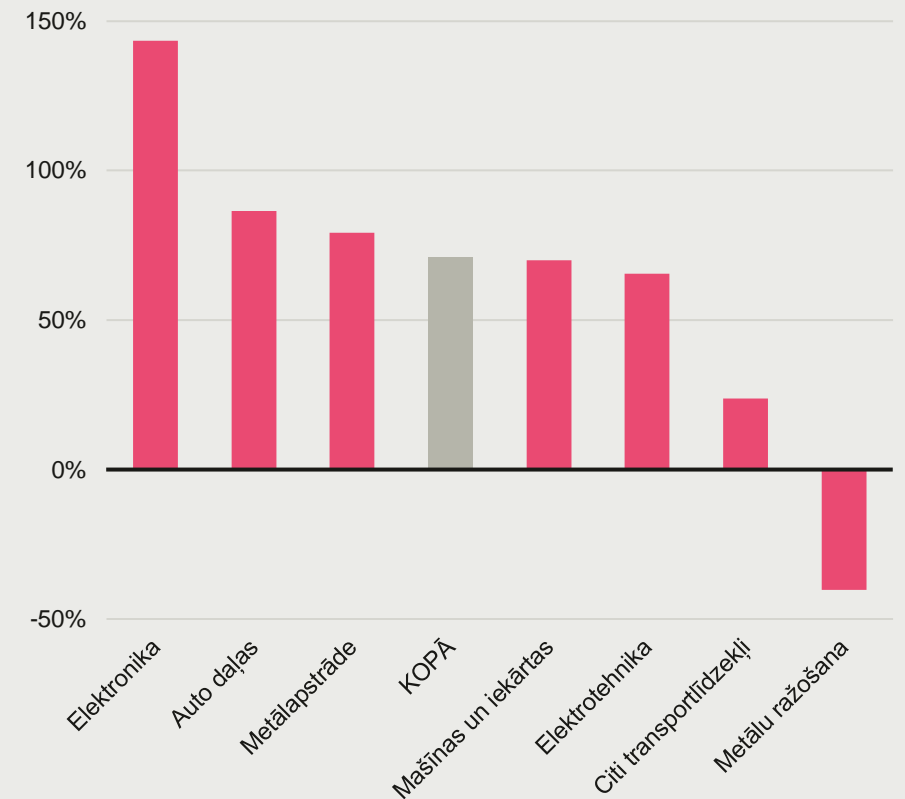
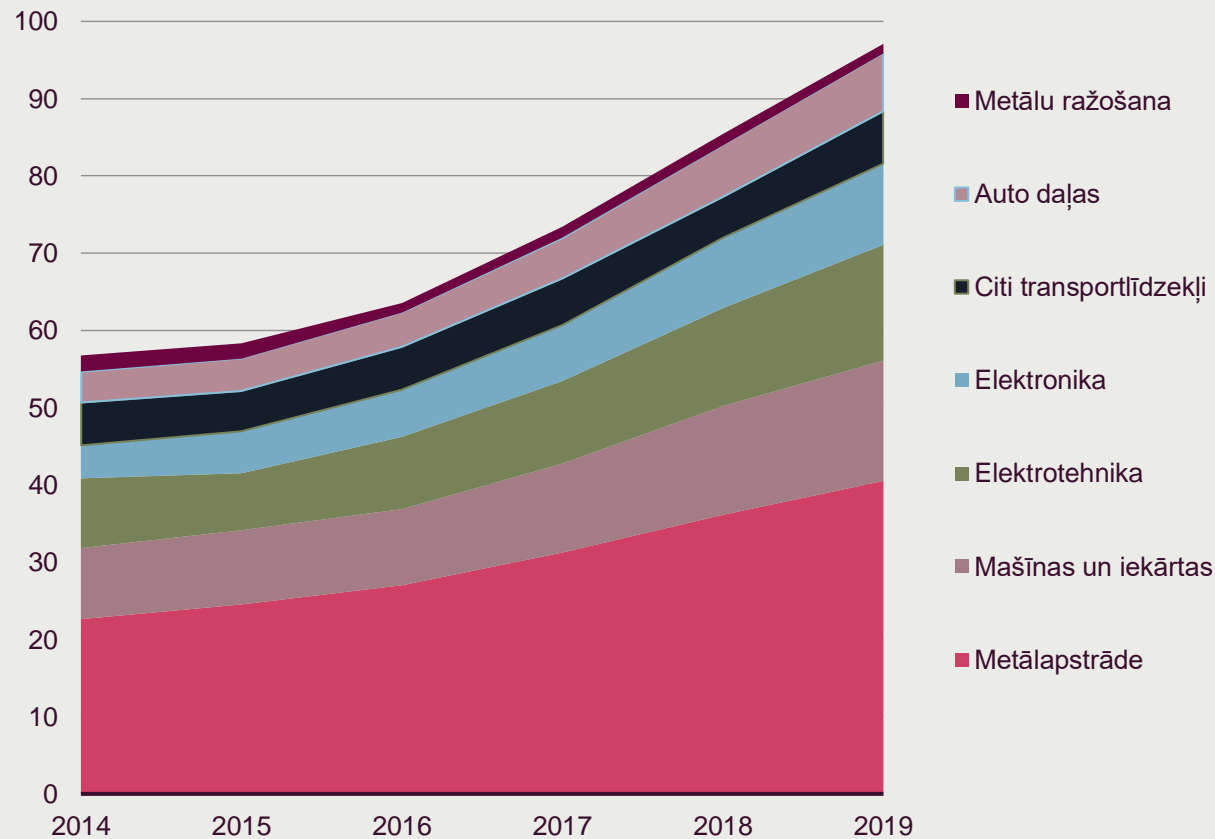

Reģionu enerģija ir ražošana

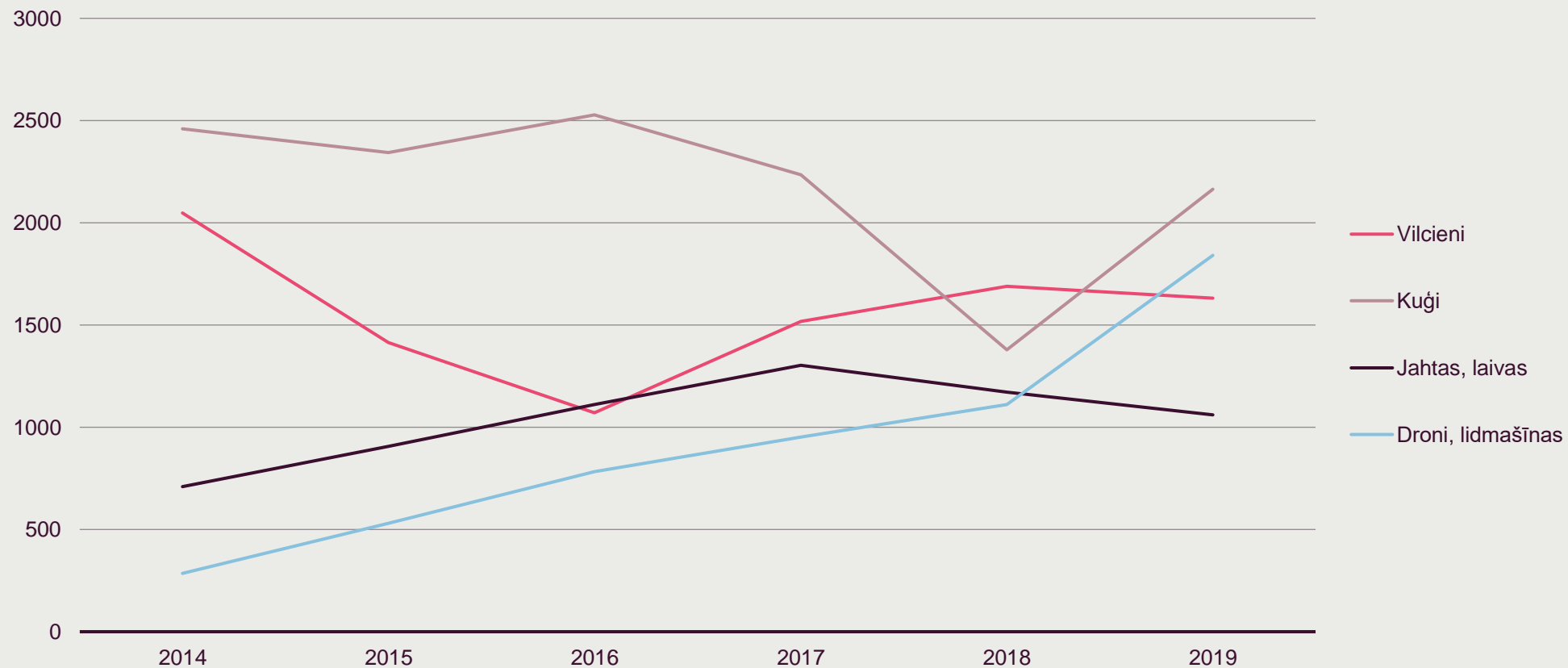
Turpina dinamiski attīstīties inženierijas nozares

Metālapstrādes, mašīnbūves un elektronikas uzņēmumu VSAOI, mEUR un izmaiņas 2104.-2019.gadā, %

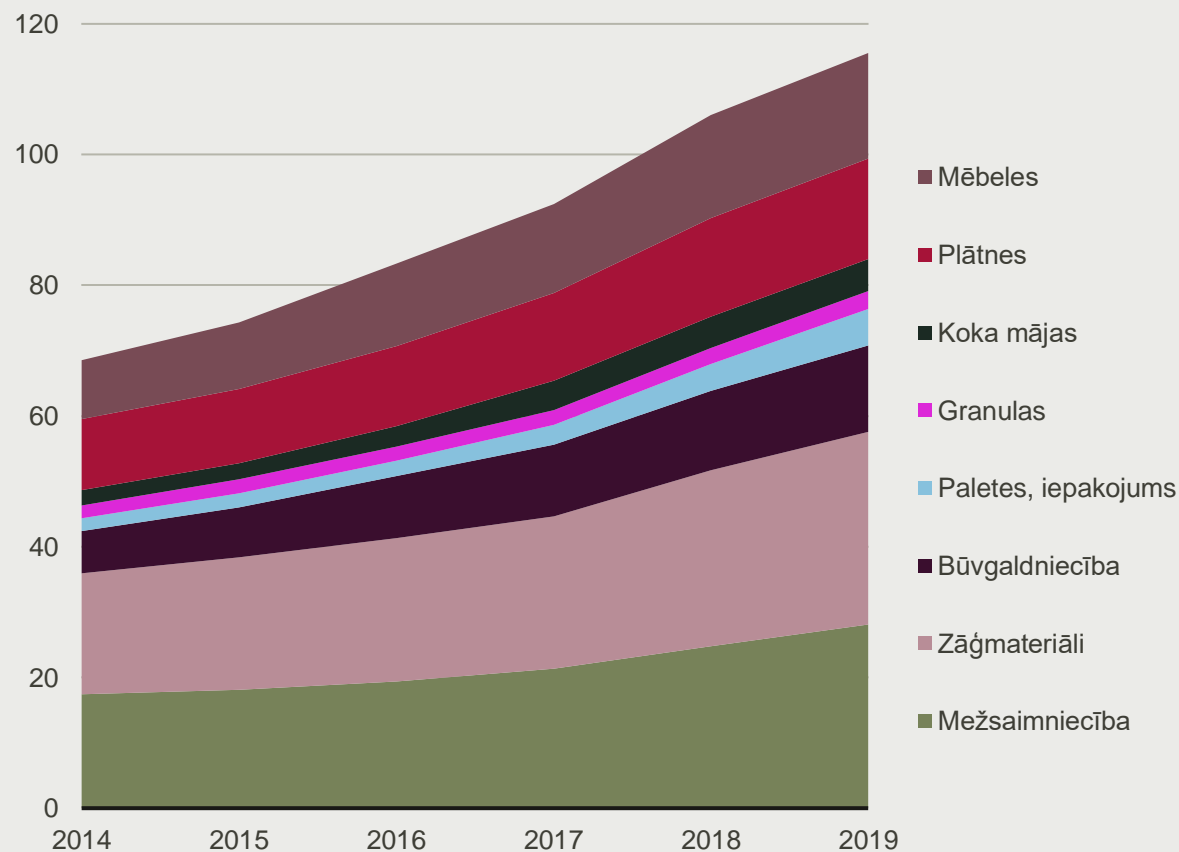
Reti kur jaunā un vecā atšķirīgie stāsti iezīmējas tik spilgti kā nozarē C30 – citi transportlīdzekļi

Citu transportlīdzekļu ražošanas uzņēmumu VSAOI, mEUR

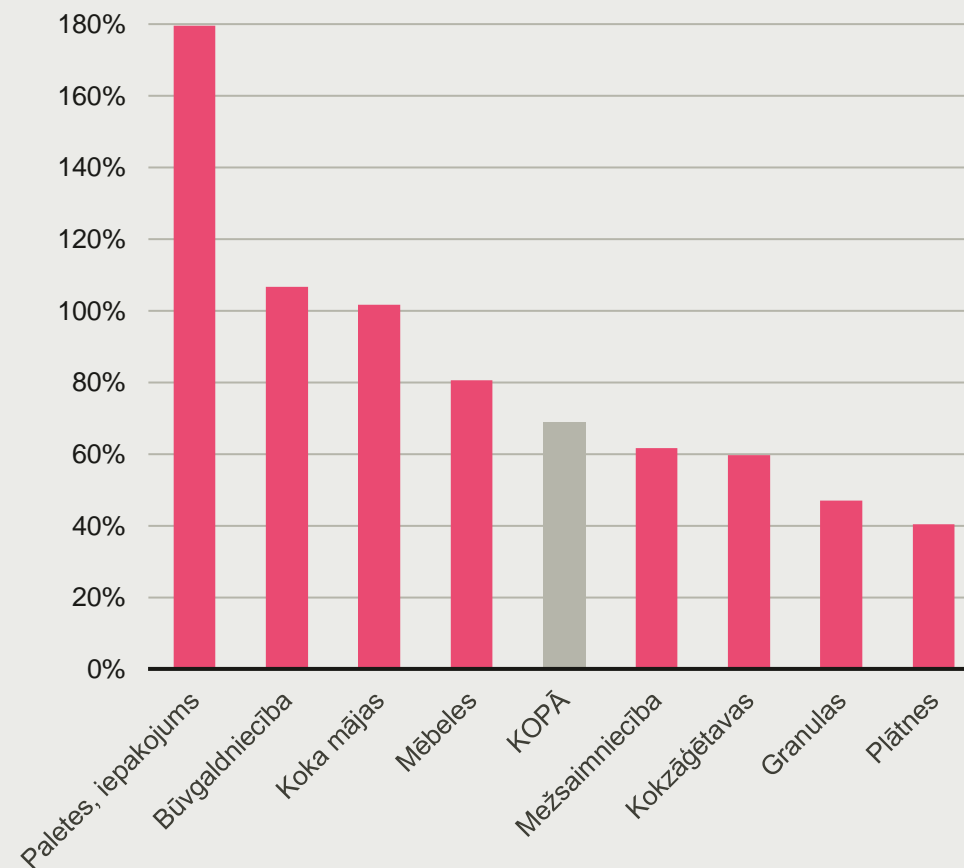

Aizvadītie pieci gadi kopumā bija ļoti sekmīgi meža nozarei, tā kļūst lielāka un daudzveidīgāka

Meža nozares uzņēmumu VSAOI, mEUR

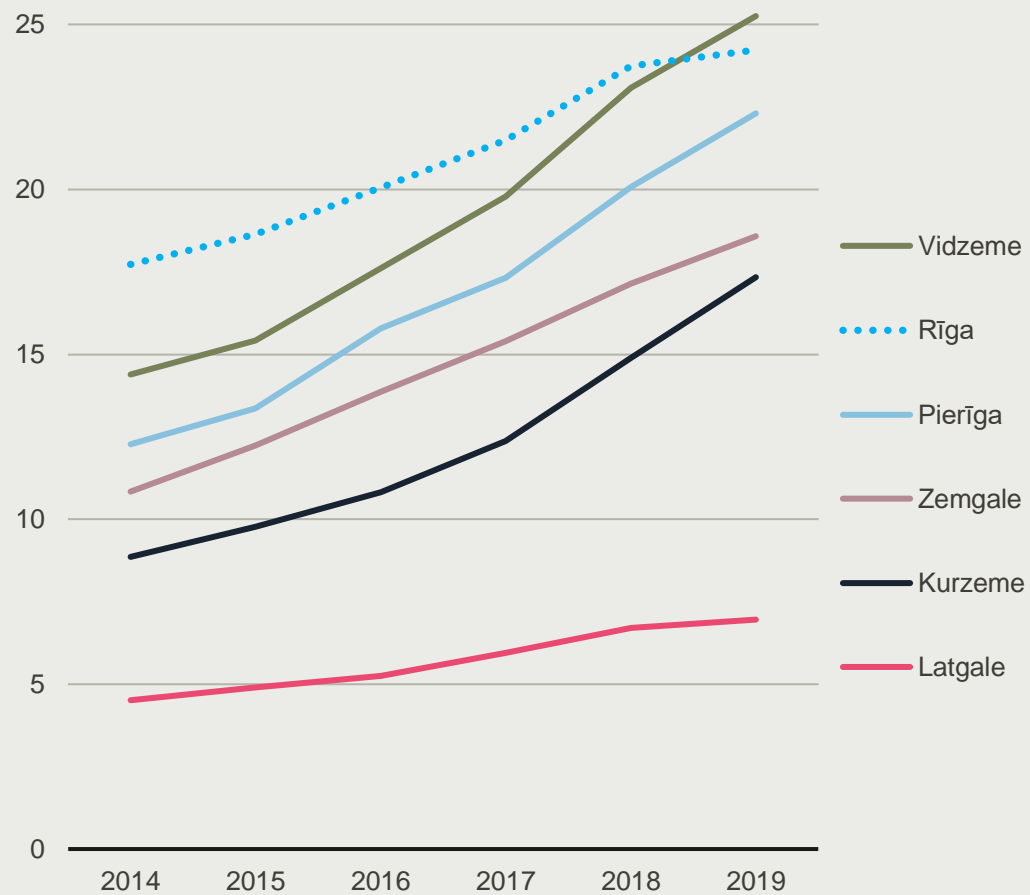

Pieaugums produktu grupās 2014-2019, %

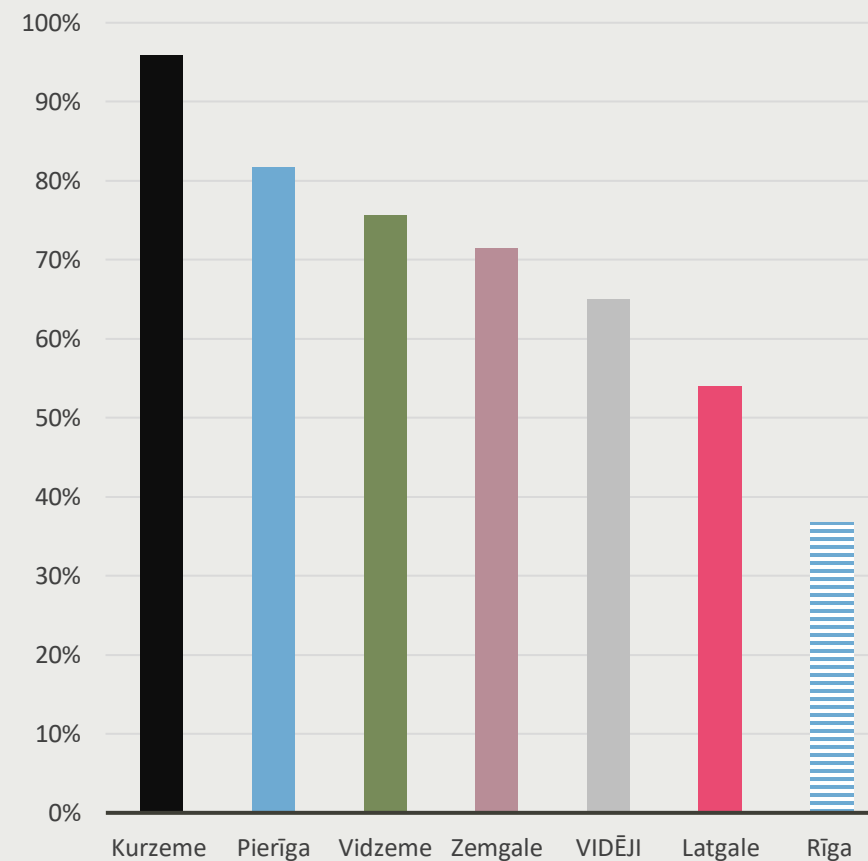

Meža nozares attīstība reģionos

Meža nozares uzņēmumu VSAOI reģionos, mEUR

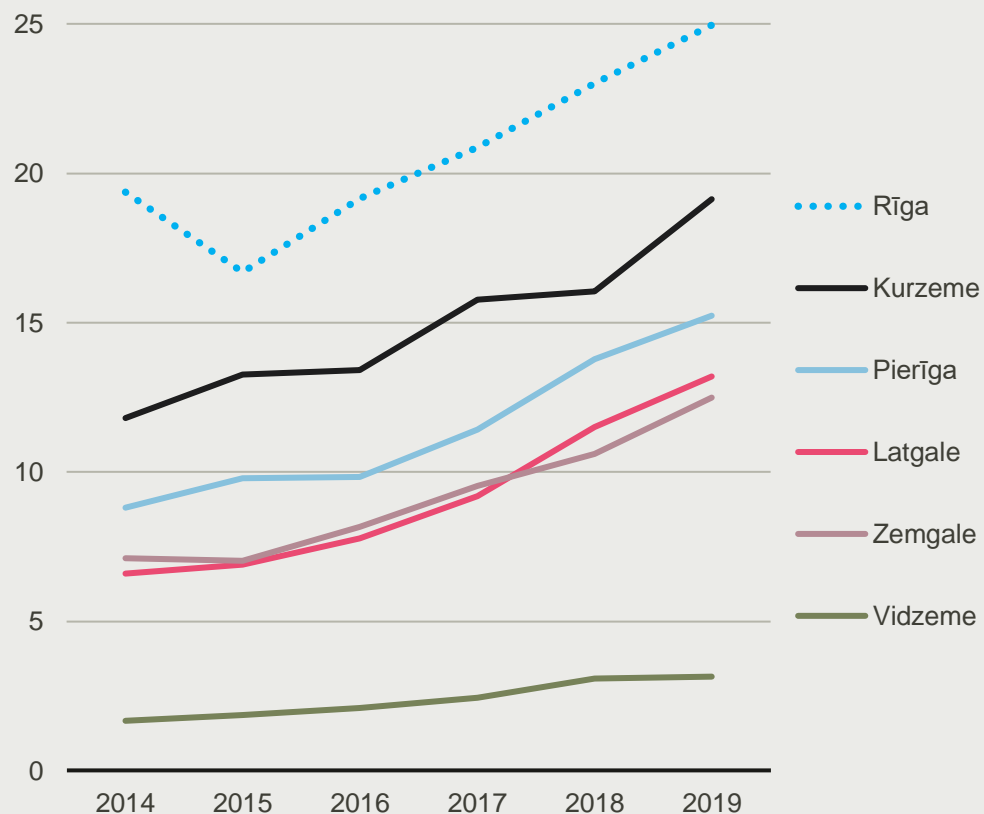
Pieaugums reģionos 2014.-2019.gadā, %

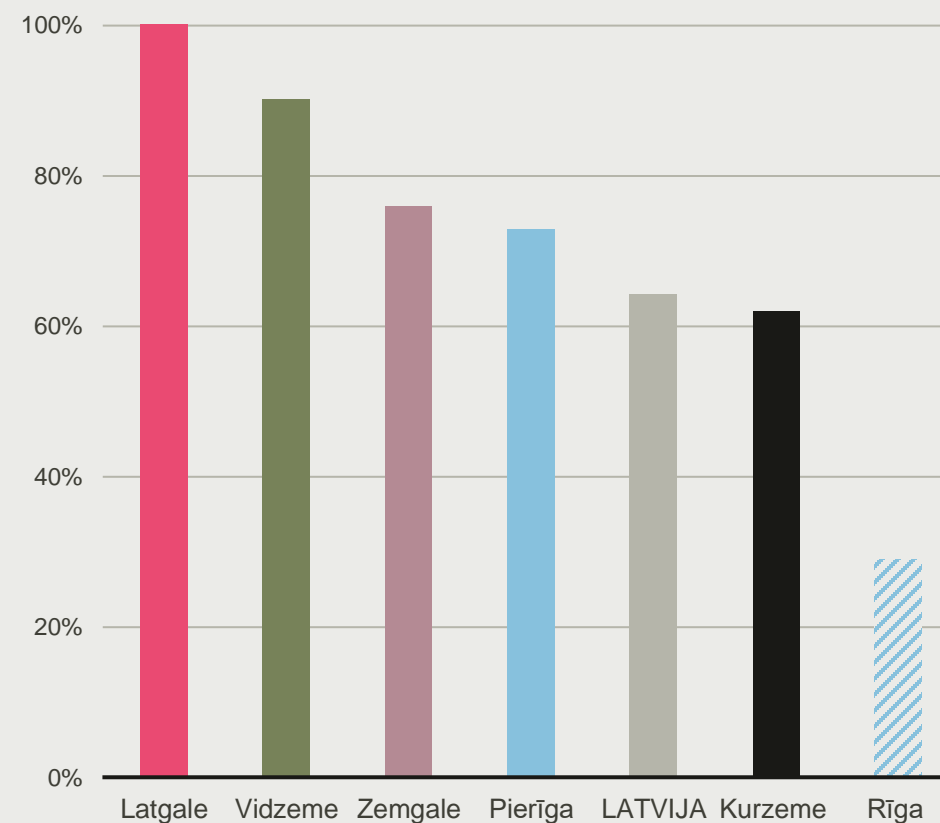
Inženierijas* nozaru attīstība reģionos

* Metālu ražošana, apstrāde, mašīnbūve, elektronika

Inženierijas uzņēmumu VSAOI reģionos, mEUR

Inženierijas uzņēmumu VSAOI izmaiņas reģionos 2014.-2019. gadā

Nākotnes kontūras

Cik pašvaldību būs nākotnes Latvijā?

A large, stylized number '42' in a vibrant blue color with a 3D effect and a glowing, radiating light pattern. The numbers are set against a white background within a rounded rectangular frame.

The Answer to the Ultimate
Question of Life, The Universe,
and Everything.

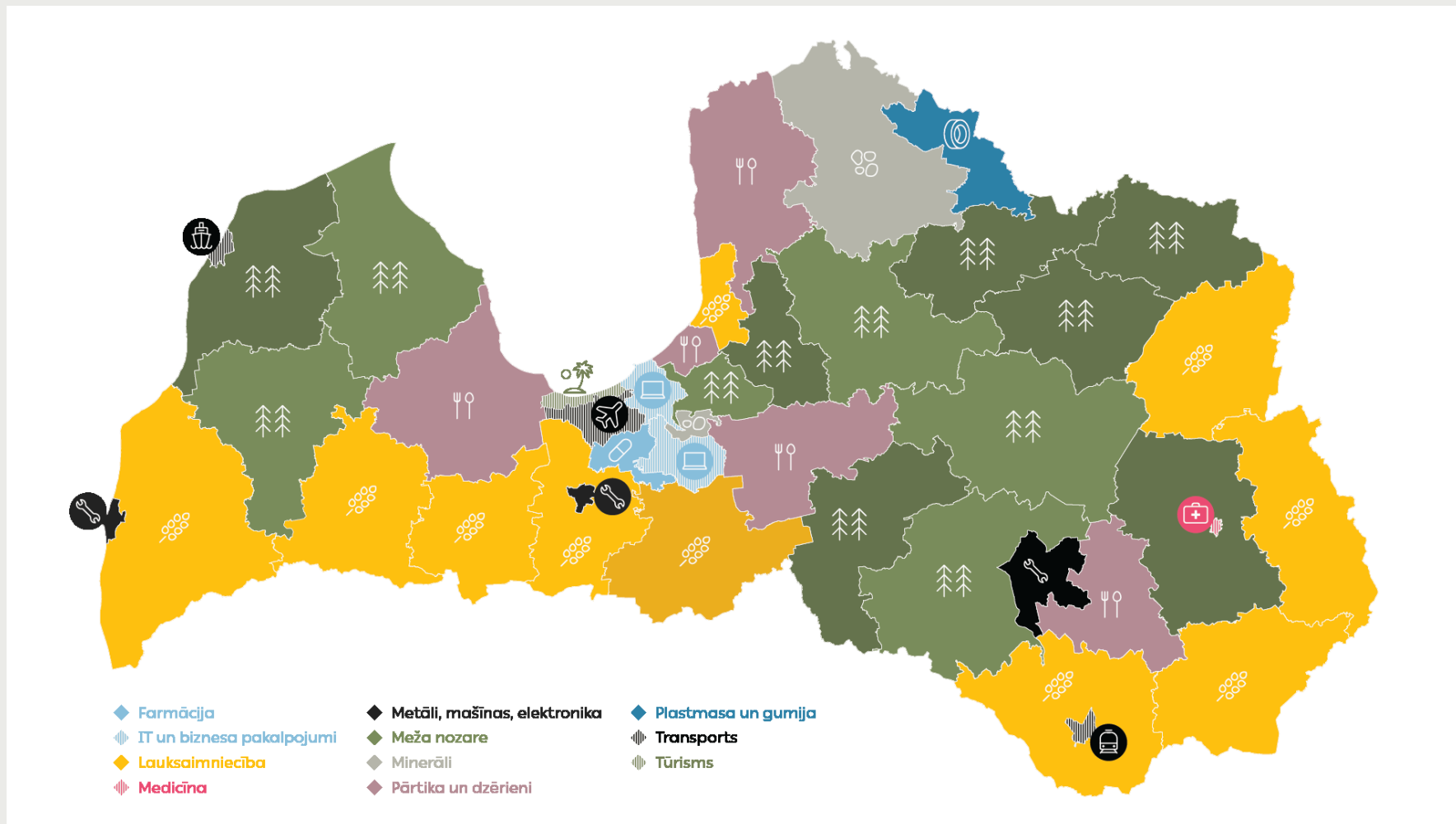
Diemžēl ne visu politikā nosaka loģika ☹️

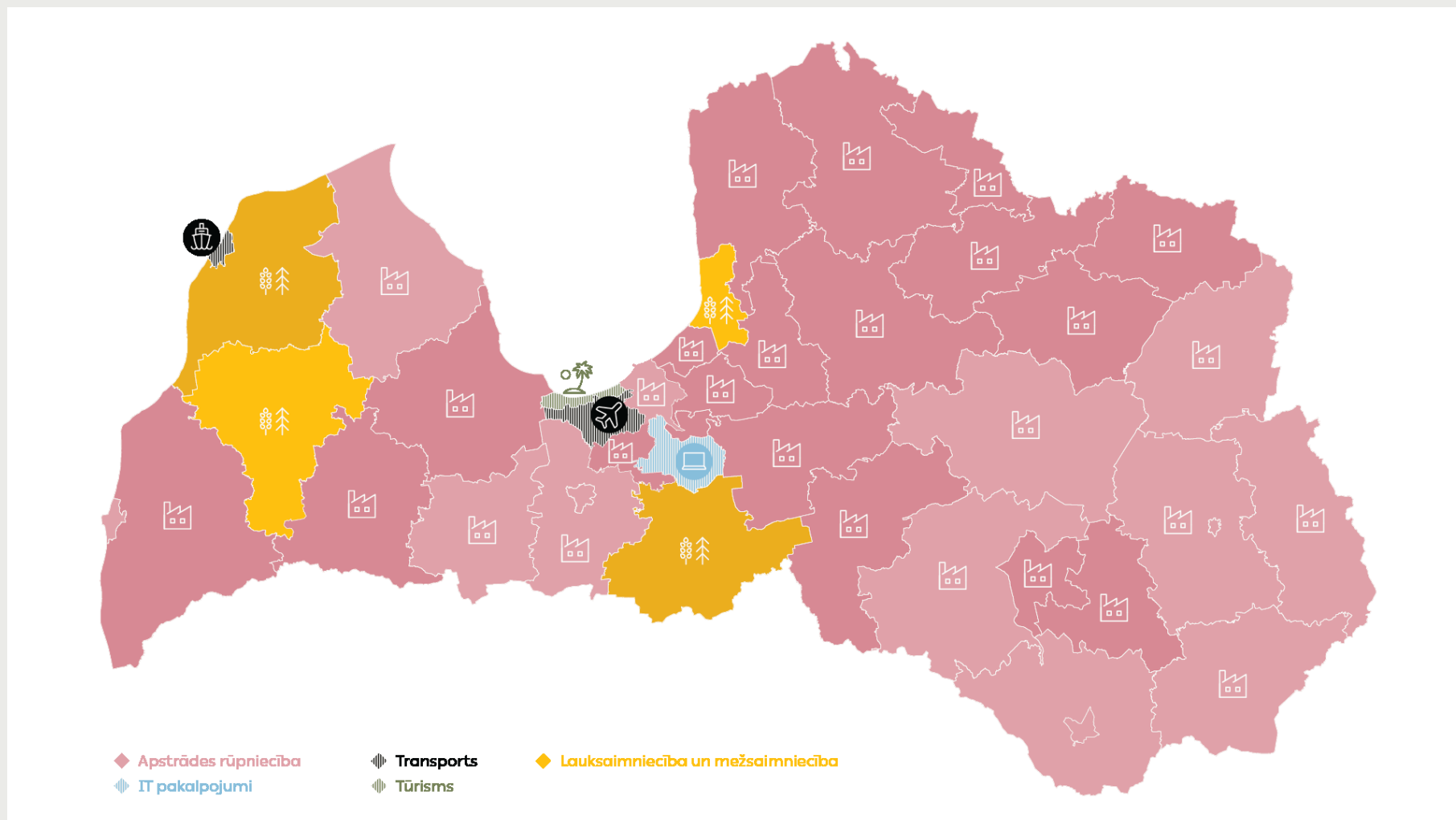

Vai Latvijas jaunā ekonomiskā karte būs šāda?

Lielākās eksporta nozares jaunajos novados un valsts pilsētās. Ja tumšāks tonis – šī nozare veido >50%

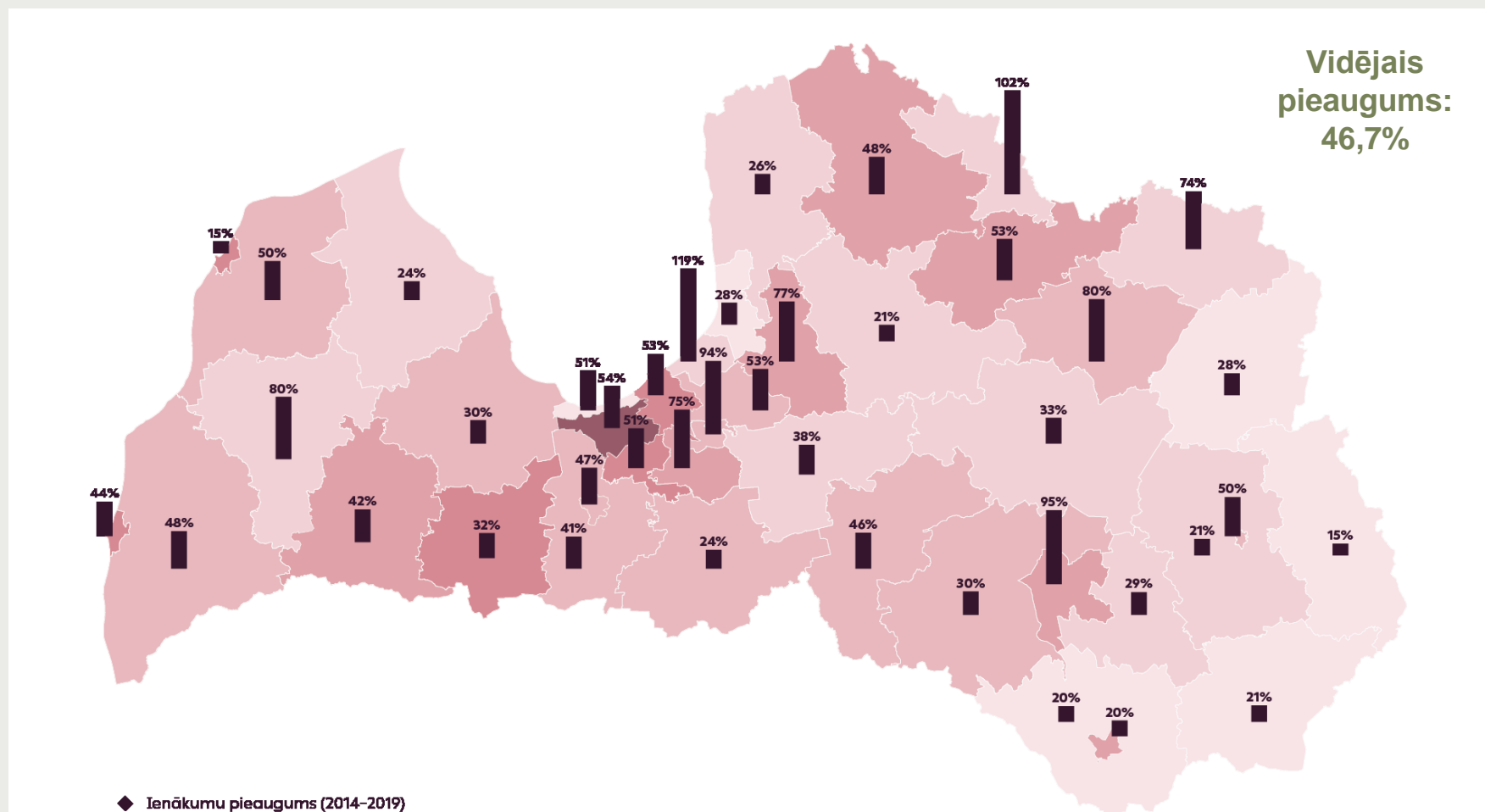

Dalot nozares atbilstoši «oficiālajam» NACE klasifikatoram, veidojas šāda aina

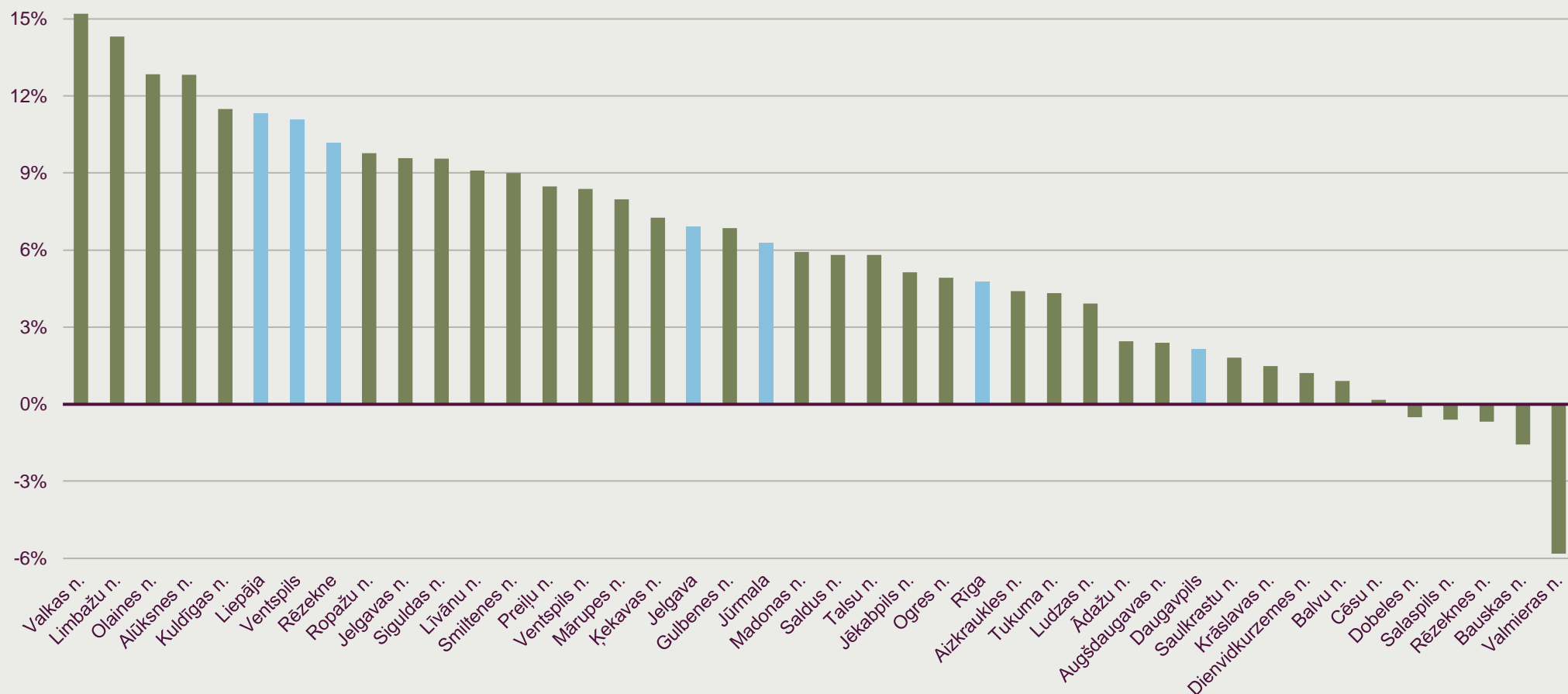
Jauno novadu labklājība un tās izmaiņas

Novadu eksporta ienākumu līmenis – jo tumšāka krāsa, jo augstāki ienākumi.
Stabiņš – algu pieaugums **reālā izteiksmē** (ņemot vērā inflāciju un VSAOI likmju izmaiņu ietekmi)

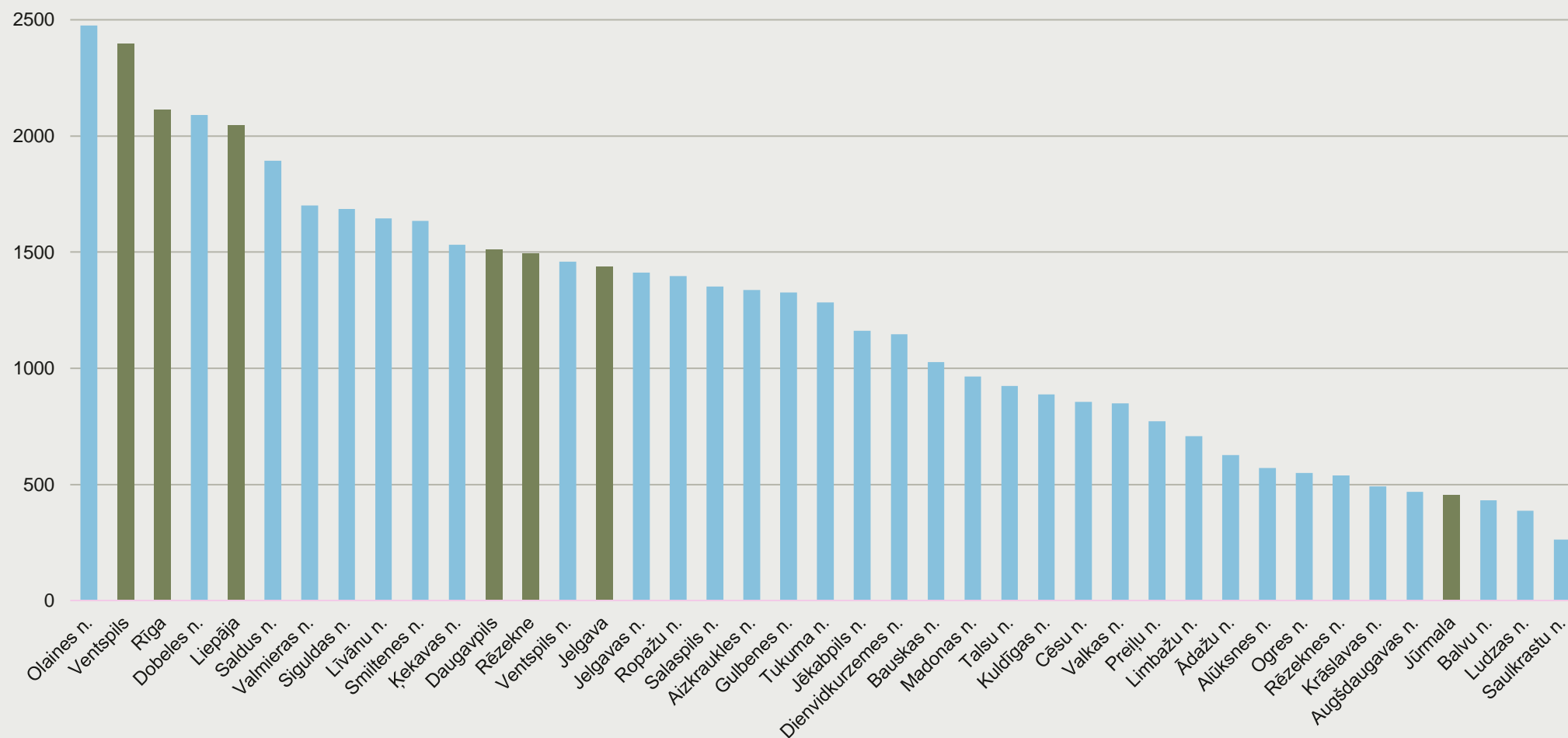
«Jauno» novadu ienākumu pieaugums 2019.gadā

Novadu eksporta ienākumu izmaiņas 2019.gadā **reālā izteiksmē** (ņemot vērā inflāciju)

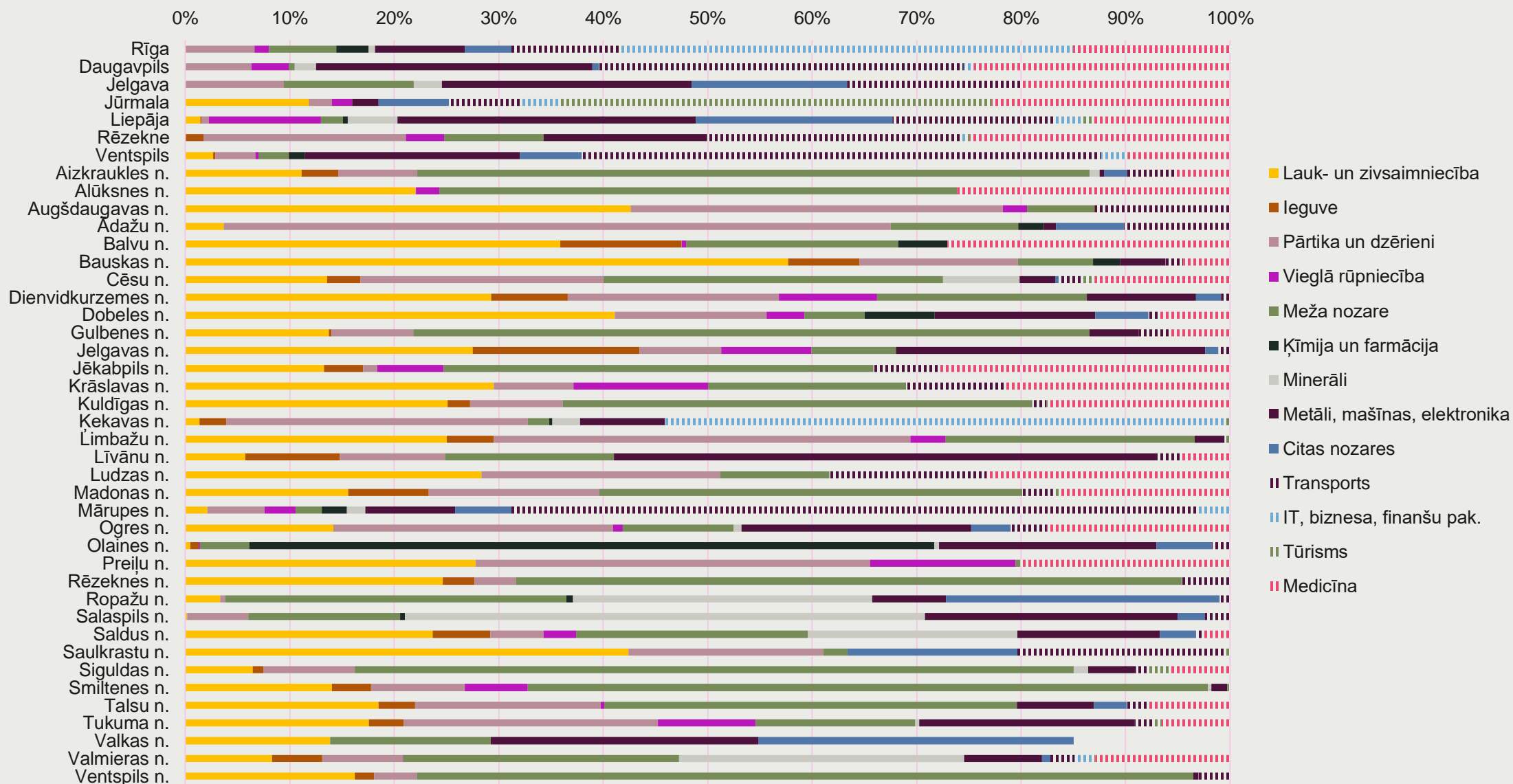

Šādi izskatās jauno novadu peļnīspēja

Aptuvenis vērtējums par aptverto uzņēmumu algu fondu uz iedzīvotāju (VSAOI *3.53)
topošajās pašvaldībās, izņemot Mārupi, 2019.gads, EUR

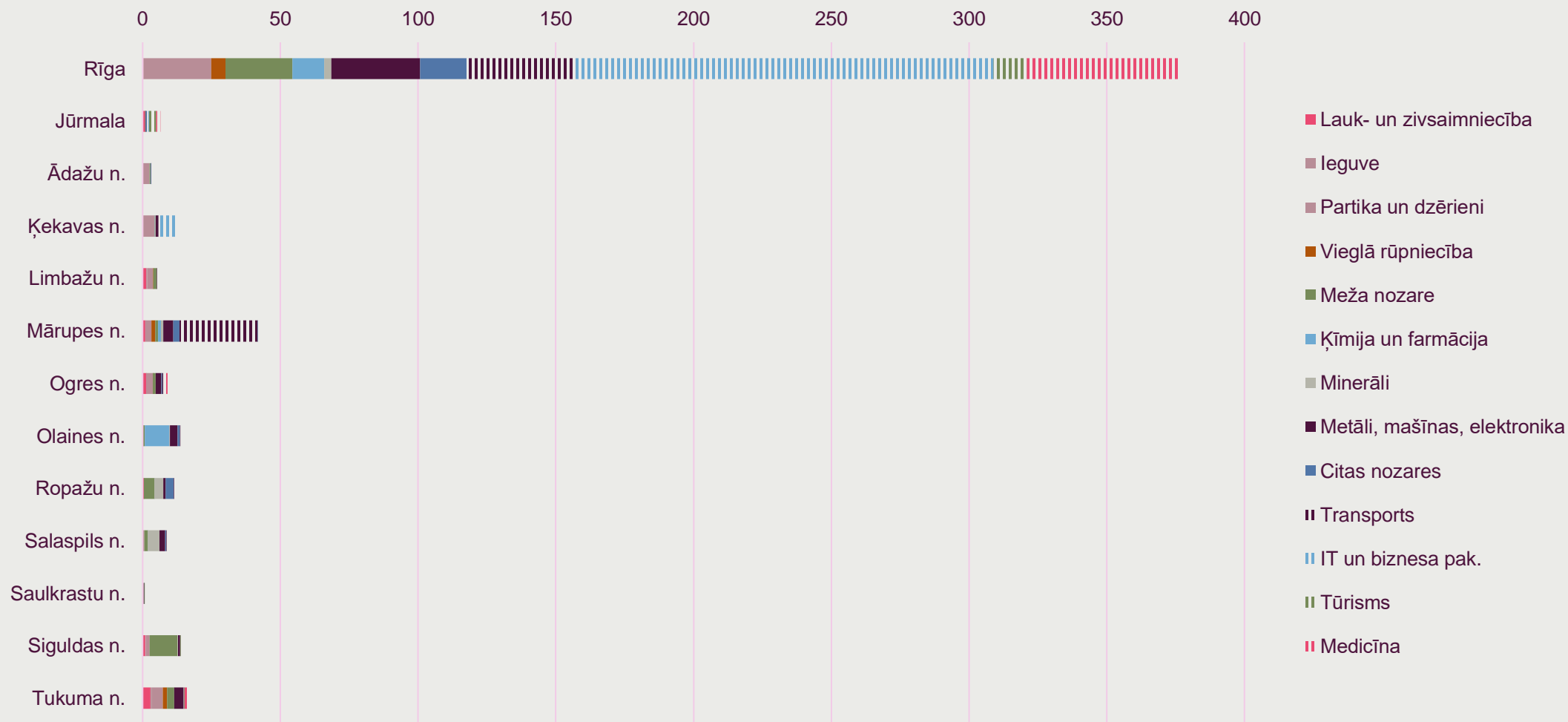

Eksporta struktūra topošajos novados 2020.gadā

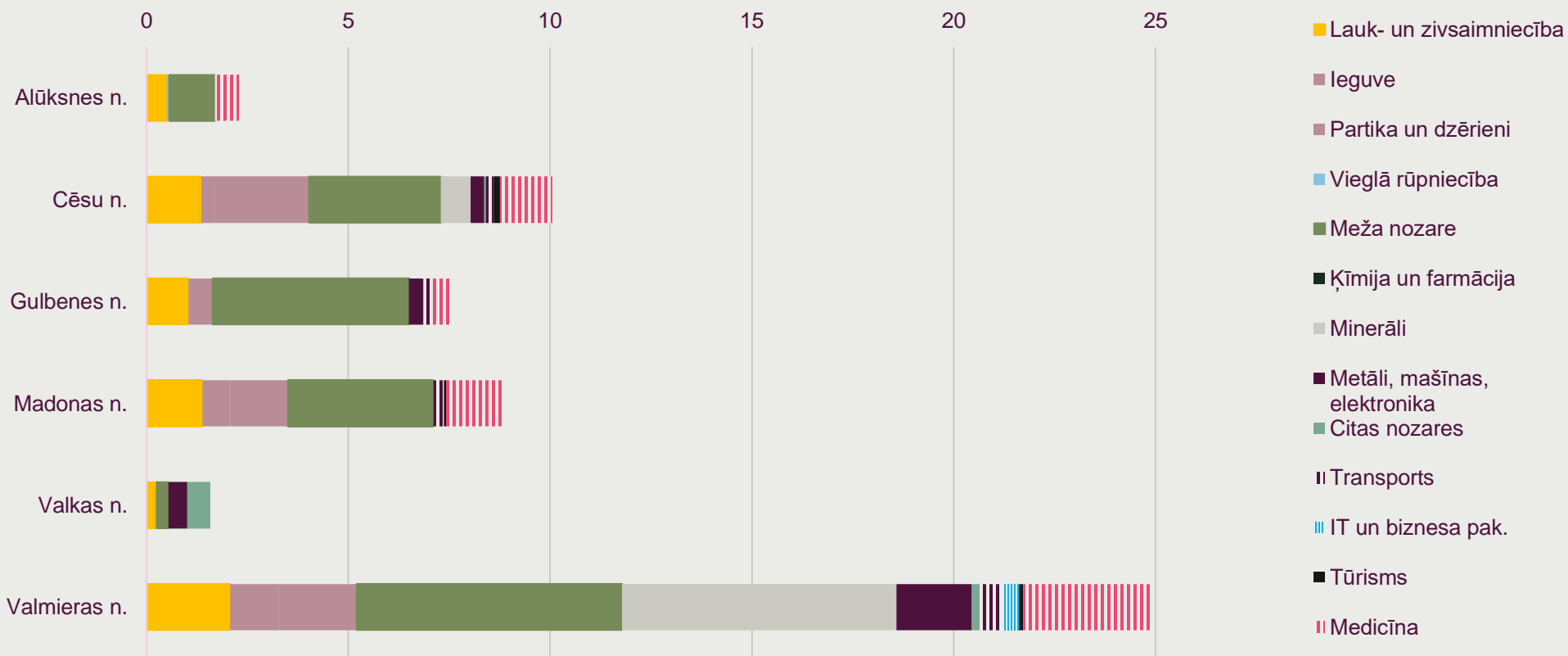
Rīgas reģions ir pakalpojumu ekonomika

Nozaru VSAOI maksājumi 2019. gadā Rīgas reģiona novados, mEUR

Vidzeme ir mežu zeme

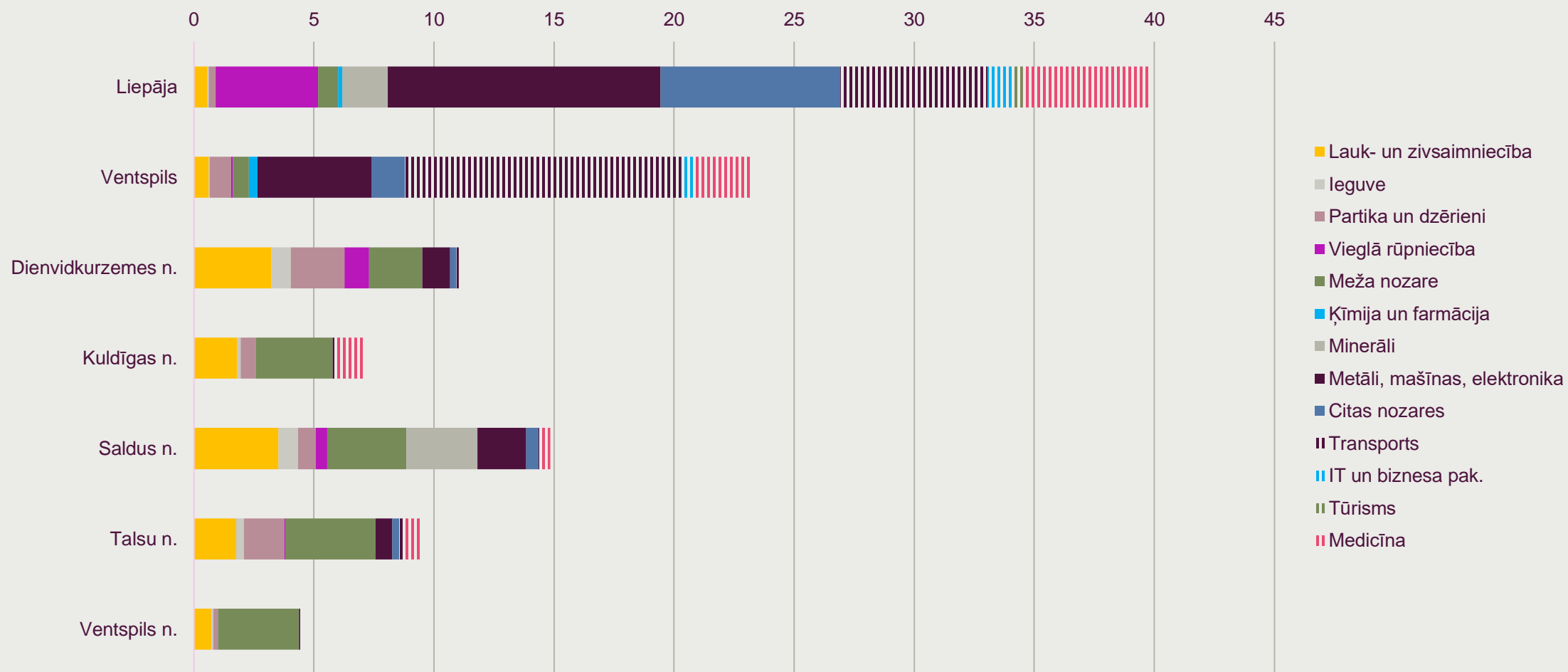
Nozaru VSAOI maksājumi 2019. gadā Rīgas reģiona novados, mEUR

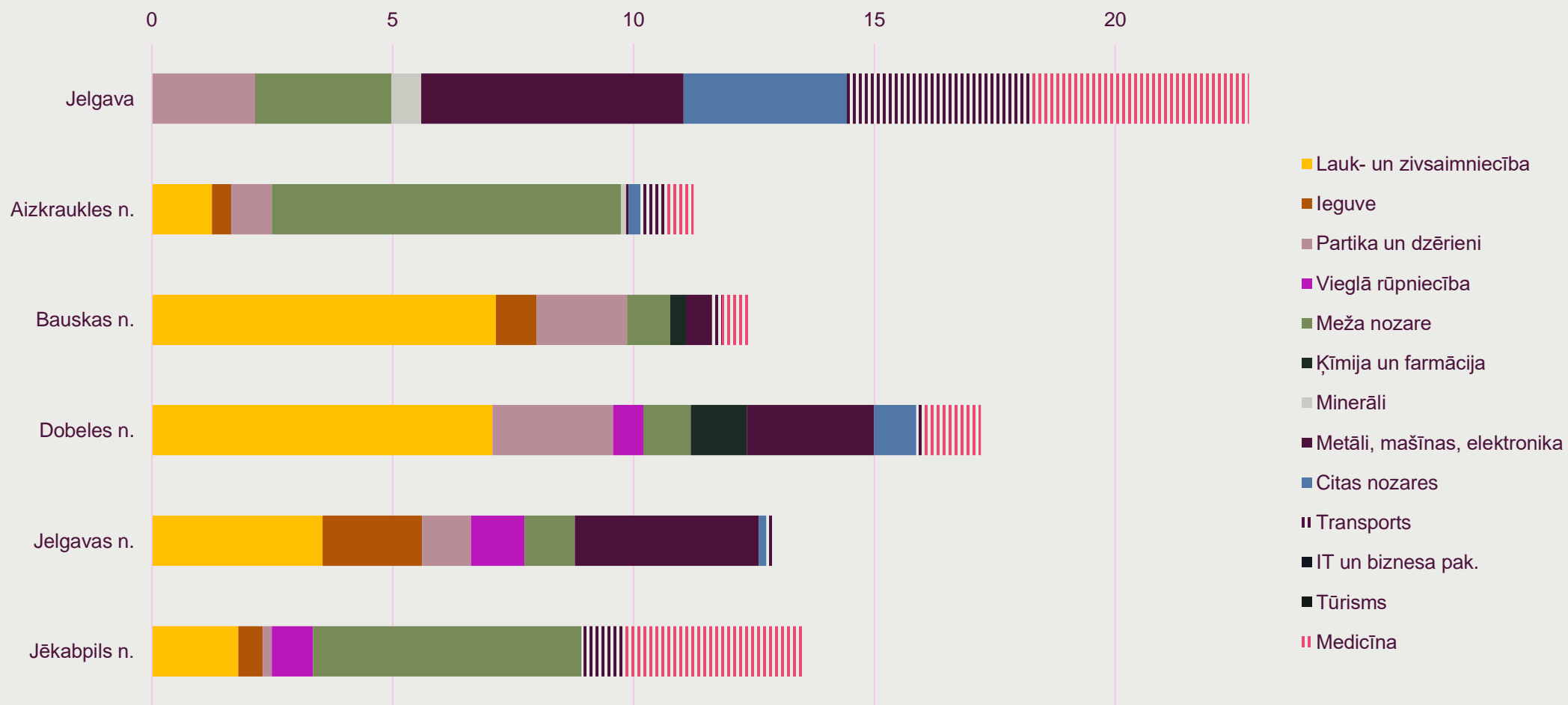
Pilsētu un lauku ekonomika Kurzemē

Nozaru VSAOI maksājumi 2019. gadā Kurzemes reģiona novados, mEUR

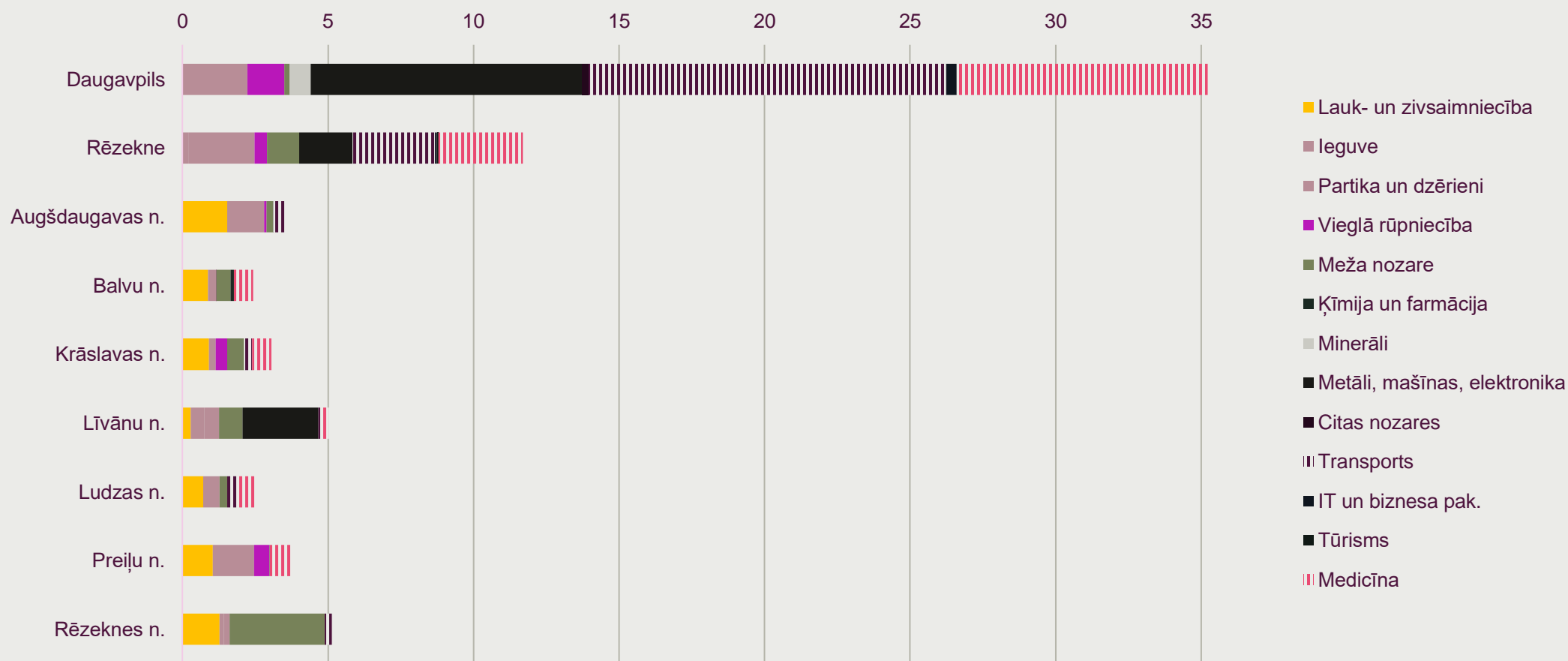
Zemgale ir diversificēta

Nozaru VSAOI maksājumi 2019. gadā Rīgas reģiona novados, mEUR

Latgales cerība ir rūpniecība

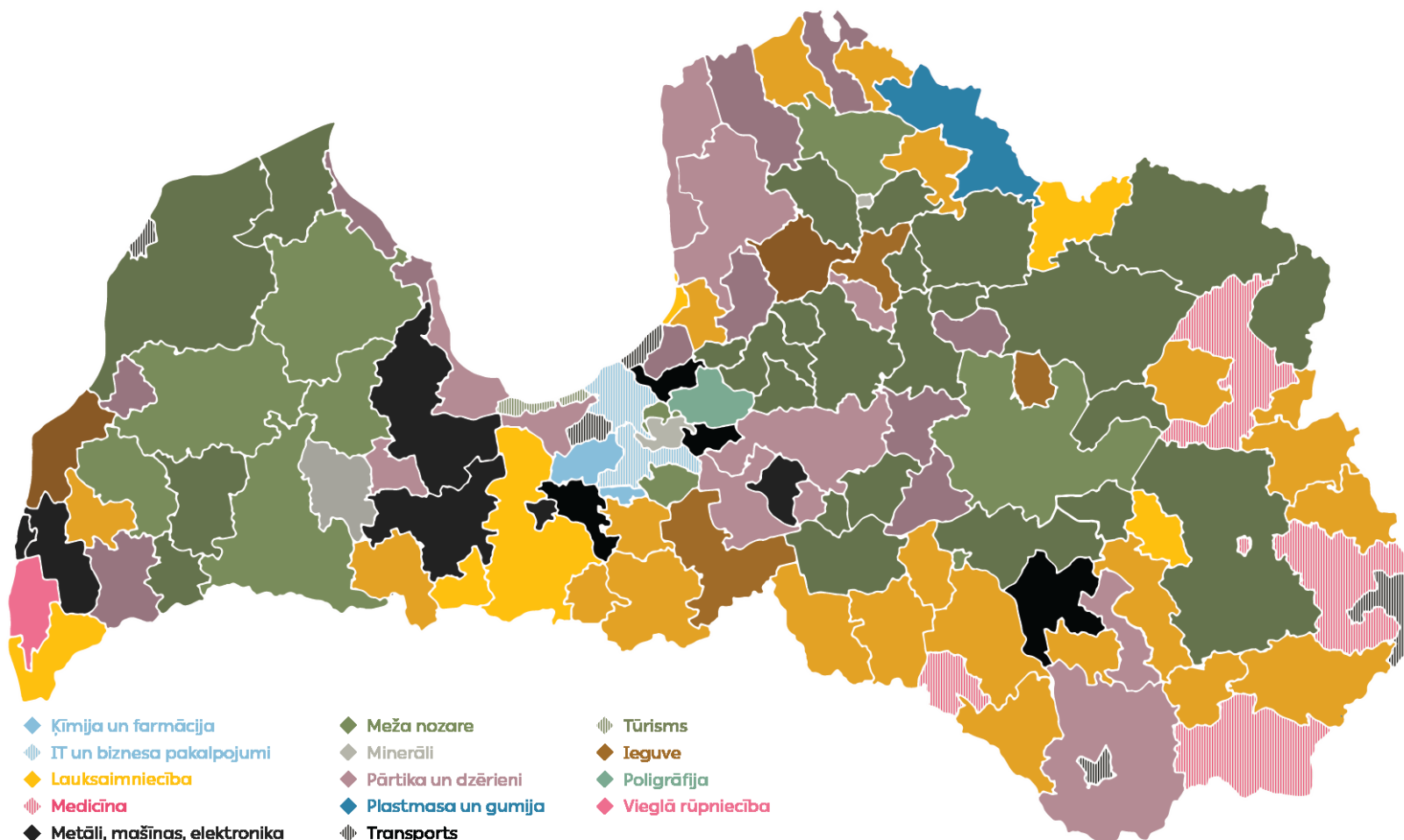
Nozaru VSAOI maksājumi 2019. gadā Latgales reģiona pilsētās un novados, mEUR

Latvijas ekonomikas smalkā faktūra

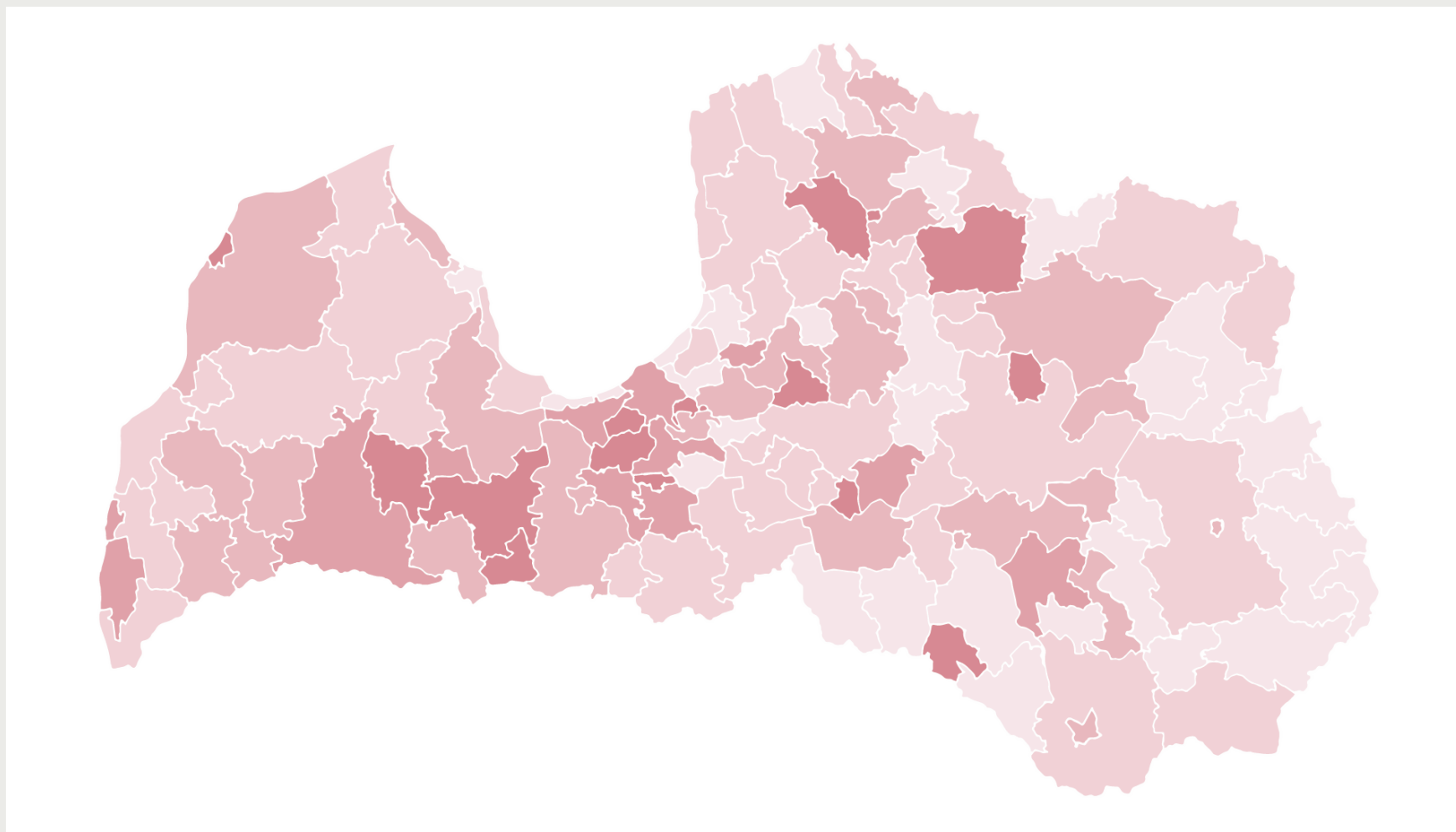
Vēlaties vēl niansētāku Latvijas ekonomiskās ģeogrāfijas ainu?

Lielākās eksporta nozares šobrīd pastāvošajās pašvaldībās.
Ja lielākā nozare ir >50%, tumšāks tonis. 2019. gads

Pārtikuši novadi ir dažādos Latvijas reģionos

Eksporta ienākumu līmenis šobrīd pastāvošajās pašvaldībās, pieci līmeņi, 2019. gads

Domas un pārdomas

Ekonomikas lauka novērotāja piezīmes

- Latvijas reģionu atšķirīgā ekonomikas struktūra parāda, ka **ceļi uz labklājību ir ļoti dažādi**. Starp topošajiem novadiem ar augstu ienākumu līmeni ir gan tādi, kas specializējas IT un biznesa pakalpojumu eksportā, gan kokapstrādē, gan inženierijas nozarēs.
- Vienlaikus vajadzētu **veicināt diversifikāciju** vismaz reģionu līmenī. Vidzeme ir izteikti atkarīga no meža nozares, bet Latgale – no tranzīta (dzelzceļa).
- Novadu salīdzinošās dinamikas karte rāda, ka **konverģence ir iespējama**. Piemēram, kopš 2014.gada daudz straujāk par vidējo audzis eksportējošo uzņēmumu apgrozījums Valkas, Līvānu, Kuldīgas un Gulbenes novadā. Taču ir arī novadi, kas turpina atpalikt.
- Novadi ar zemu eksporta ienākumu līmeni un izaugsmei nelabvēlīgu ekonomikas struktūru diemžēl dažos gadījumos ir vieni un tie paši.
- Reģionu līmenī lielākais izaicinājums paliek Latgale – samērā zems ienākumu līmenis, kā arī izteikta atkarība no ārējiem notikumiem, kurus ir grūti ietekmēt.

Ko vēl varētu ņemt vērā, pētot reģionu attīstības potenciālu?

- Platībmaksājumi?
- Celtniecības uzņēmumi?
- Autopārvadājumi?
- Noliktavas un vairumtirgotāji?
- Kā atspoguļot tūristu iztērēto naudu restorānos?
- Algas izglītības darbiniekiem no valsts budžeta?

Paldies par uzmanību!